

George Paterson of Castle Huntly Esq.r

E. lib: Jon[th]: Hammond
1731
p. 3. 6

Celui que Dieu aide, fait encore mieux
que celui qui se leve matin.

PETRI DE

MARCHETTIS

PHILOSOPHI ac MEDICI Patavini,

EQUITIS D. MARCI,

ET IN

Patrio Gymnasio Chirurgiæ olim, nunc vero Anatomes Professoris,

OBSERVATIONUM

MEDICO-CHIRURGICARUM

RARIORUM SYLLOGE.

Accesserunt Aliquot

OBSERVATIONES AUCTORIS POSTHUMÆ.

LONDINI:

Impensis J. NEWTON, in *Little Britain.*

MDCCXXIX.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

O D E.

HOstis minanti ſubripuit virum,
Qui concidentem fulmine, civica
Olli decorabat corona
URBS meritam generoſa frontem.
Decreta magnum eſt irrevocabilis
Miſcere fati, pollice ferreo
Vitamque tollentes ſorores
Intrepida prohibere dextra.
At jam reciſum jungere cœlica
Virtute ſtamen, majus; adoream
Huic fulva gemmis aggravatam
Gangeticis paret unda ripis.
Deſævientis ſpiritus æneus
Æſtus vagantes pectoris excitet,
Tremant tumultus prœliorum,
Et dubii fera caſtra Martis.
Mors victa cedet, dum medicam manum
Marchettus ægris porriget, igneam
Vitam qui inacceſſo tonanti
Eripuit meliore fato.
Jactet cruenta funera cuſpide
Ferocientis dextera militis
Tormenta nimbo fulminanti
Vulnificos jaculentur ignes:
Nulli timendum, dum Podalirius
Noſter peritis artibus inſeret
Vitam, reciſos ſive junget,
Seu rigidos animabit artus.
Phœbo probatos novimus aureæ
Mentis labores; hac methodo fretos
Nunquam profundi coget Orci
Vulnus atrum properare ſedes.
Abeſte Divi, terricolæ valent
Arcana Cœli pandere, texuit
Veſtris vagans in viretis
Mente ſibi diadema vitæ
Marchettus, & per regia compita
Formam prioris carpſit originis;
Secretiores, & cupivit
Luminibus penetrare partes;
Hinc mira virtus ora, faventibus
Crevit docendi proſperitas Diis;

Hinc

ODE.

Hinc fluxit in nos, dum notatis
Docta patent monumenta chartis.
Quæ non peribunt, fixa ſed atriis
Divûm manebunt; quæ nec aheneus
Diſſolvet imber, nec ſeverum
Exitium meditatus ignis.
Tibi flagrantes interea fores
Laxantur, almæ lucis honoribus,
Te PETRE ſuſpirat, fluenti
Turba micans religare ſerto.
Conſcende Cœlum, dum tibi Numine
Favent amico ſydera, jam Dij
Fulſere lævum, jam ſerenum
Non dubia tenuere flamma.

M. Ant. Franchinus
Phil. & Med D.

V. C.
Petro de Marchettis, Equiti,
Medico, ac Anatomico eximio,
Qui
Artis dexteritate, ſolido doctrinæ ſpecimine
Evolantes animas ſæpe ad vitæ moras
Revocans,
Suæ famæ nomen
Ad æternitatis Delubrum appendit:
Et, ut olim ad Dianæ Epheſiæ templum,
Hic medicas exhibet tabellas;
In quibus
Ignotas artis vias perluſtrans,
Mutilata conglutinat corpora,
Ut integra exponat;
Mæandros corporis rimatur occultos,
Ne periclitetur corpus;
Crudeli mortis lanienæ ſeſe opponens,
Fatorum jura
Aut frangit, aut vincit.
In cujus manu
Ferrum, non artubus, ſed morbis ferrum eſt.

Præceptori ſuo

Ant. Scar Phil. & Med. D.

ODE

DE VULNERIBUS CAPITIS. CUM FRACTURA CRANII.

OBSERVATIO I.

Vulnus cum fractura cranii, & effluxu particulæ cerebri, in sene sexagenario.

ROGATUS sæpissime a quampluribus medicinæ studiosis, ut observationes meas Medico-Chirurgicas typis committerem; deliberatum id a me nunquam fuit; quod a meis discipulis publicè, cum in Nosodochio, tum aliis locis, non solum fuerint observatæ, sed etiam scriptis mandatæ; quas proinde supervacuum censerem in lucem edere. Verum cum amicorum aliqui eas

denuo ſolicitarent, rariores ſaltem, publici juris facere decrevi; eo tamen conſilio, ne tirones totam omnino Chirurgicam artem doceam, ſed obſervationes raras magis ſolum in medium afferam, a capite ad plantam uſque pedis. Quia vero non poſſunt omnia in memoriam revocari, nomen nempe patientum, tempus ægritudinis, & cætera ab auctoribus proponi ſolita, non mirum videbitur, ſi in plerisque hæc prætermiſero, utpote qui ſpatio quinquaginta annorum, & ultra, quibus artem Medicam, & Chirurgicam profiteor, nullam harum obſervationum adnotarim: Quas itaque rudi ſtylo, benevolo tamen animo, tibi exhibeo, æqui bonique conſule, erudite lector.

Atque ut a capite incipiam, memini me curaſſe ſenem ſexagenarium, præſentibus Excell. D. Veſlingio, meo tunc diſcipulo, præclariſſimo ac eruditiſſimo Joanne Rhodio, multiſque ſtudioſis, qui cum noctù decidiſſet ex ſcala in caput, impegit in lebetem æneum, ſecuto inde vulnere, cum dilatatione ſuturæ coronalis, ut oſſa bregmatis digitis omnino undiquaque moverentur; ea vero parte, quæ cartilaginea in pueris ſolet eſſe, inveni oſſa fracta, quibus eductis, poſtmodum foramen magnitudine magnæ avellanæ ſuperſtes fuit, ex quo copia cerebri corrupti exivit; Æger vero infraſcripta hac methodo curatus, vixit decem, & plures annos ſanus.

A principio vulnus dilatavi ferramento incidente; deinde eduxi oſſa illa fracta, unde membranæ manifeſtiſſimè apparuerunt laceratæ, & contuſæ; quæ putruerunt, cum cerebro ſub ipſis corrupto. In-

terim

terim ſupra membranas applicui mel roſaceum per duos, vel tres dies; poſtmodum oleum abietinum, cum melle roſaceo miſtum, ad detergendam & concoquendam materiam in ipſis, & cerebro hærentem, à quibus pro corroboratione portiunculam Balſami nigri Occidentalis, cum pauco oleo hyperici indidi; quod vero mirum, contuſum cerebrum ante applicationem medicamentorum, cum abſtergerem goſſypio, mane & veſperi, ejus portio prodiit, cœpitque medicamento præſcripto rubeſcere, ſupra quod caro genita fuit, operuitque totam partem læſam, ut ſolummodo filamenta imbuta unguento ex tuthia applicuerim, ſuperinjecto cerato ex diachalcitide; quibus ſpatio duorum menſium æger fuit feliciter ſanatus; adminiſtratis tamen prius univerſalibus, immiſſo ſcil. clyſtere, vena ſecta ex ſalvatella; necnon etiam per intervalla, cucurbitulis ſcarificatis & non ſcarificatis admotis, lenientibus, alterantibus, & diæta convenienti; verbo, omnibus illis peractis, quæ inflammationem, & fluxionem prohibere apta erant.

OBSERVATIO II.

Vulnus partis poſticæ capitis, cum fractura Cranii, & cerebri parte corrupta excreta.

ALIUM patientem quadragenarium curavi, vulneratum parte poſtica capitis, paulo ſupra ſuturam lamdoidem. Vulnus erat magnum ad quatuor digitos tranſverſos, os movebatur ad tactum, & membranæ cum cerebro erant ſciſſæ. Ab initio barbitonſor adhibuerat ſtupas

imbutas ovi albumine; ego verò sequenti die vocatus, supra cerebrum apposui filamenta arida tenuissima, membranis verò oleum rosaceum, quia erant inflammatæ, labiis vulneris digestivum rosaceum; postmodum linimentum simplex, cataplasmata cephalica, & embrocationes ex oleo rosaceo undique circa partem læsam; atque in curatione quotidie gossypio abstergebam portiunculas cerebri vulnerati, & corrupti; a quibus aliquot post dies supra ipsum adhibui oleum hyperici; ex cujus usu decimo quarto die exacto cœpit succrescere caro rubra: postmodum usus sum unguento ex betonica supra ipsam carnem, per aliquot dies, eo consilio, ut hæc citius gigneretur. Tandem filamentis mollioribus, & cerato ex diachalcitide cicatricem induxi, ut spatio quinquaginta dierum fuerit perfectè sanatus æger.

Animadvertendum tamen, quod in omnibus vulneribus cum capitis, tum aliarum partium, nisi fuerint parvi momenti, semper curatio instituenda est, quæ prospiciat toti corpori, sanguine scilicet educto, lenientibus, alterantibus, & purgantibus exhibitis, cum optima victus ratione, prout opus fuerit; quod etiam in hoc patiente diligentissimè factum fuit. Quod semel dixisse volo, nè in posterum id frustra repetendum mihi sit.

OBSERVATIO III.

Portio cerebri, cum annexa dura, & pia membrana, ex cranii Fractura educta.

CAROLUM Justachinum, civem Patavinum curavi, ense sauciatum supra caput, prope suturam

ſuturam ſagittalem, cum læſione cranii, & membranarum: prima ſiquidem lamina, & ſpongioſa erant ſeparatæ a vitrea, quæ latitudine ſuperabat craſſitiem digiti pollicis, longitudine digitum annularem. Hæc vero non ſolum ſeparata erat a prædictis partibus, ſed etiam contuſa, & ſimul cum dura menynge rupta, cui hæc lamina adhærebat. Tonſor a principio dilatavit vulnus, & appoſuit medicamenta accommodata, in ſuperiori obſervatione propoſita, quæ non repeto; ſequenti die, propter ſymptomata indicantia terebrationem, perforavi os, ex cujus foramine aliqua portio ſanguinis effuſi prodiit; applicui deinde medicamenta inflammationi & contuſioni ipſius membranæ, ut ſupra diximus, dicata, eadem methodo per aliquot dies; dum vero progreſſu temporis abſtergebam partes ipſas ſubjectas, goſſypio ſtylo obvoluto, vitream laminam hinc inde moveri percepi, ut coactus fuerim novam cranii perforationem primæ contiguam efficere, ut educerem vitream ſeparatam ab aliis partibus oſſis: verum omnia incaſſum, quia magnitudo ipſius vitreæ excedebat latitudinem foraminis facti: quare paravi forcipem validum ſatis, quo apprehendi ipſam laminam, atque ſingulis diebus portiunculam ipſius abſcidi; quam tandem diminutam volſella eduxi, cui annexæ erant membranæ, dura & pia, cum portiuncula ipſius cerebri: educta lamina, infudi vinum album alteratum betonica, matriſylva, ſtœchade, per aliquot dies, & ſpatio viginti dierum cœpit caro rubra apparere ſupra cerebrum, erumpentibus undique circa omnes

omnes partes vulneratas offibus perforatis, & læfis; atque progreffu quadraginta dierum circiter æger omnino fuit fanatus, qui adhuc profpera utitur valetudine.

OBSERVATIO IV.

Vulnus mediæ partis capitis, ad corpus ufque callofum pervadens, cum magna vi fanguinis effufi, ad lipothymiam ufque, feliciter fanatum.

FAMULUM quendam in nobiliffima Zabarellæ familia fanavi, cui vulnus fuit inflictum in parte media capitis, ubi cerebrum a falce dividitur, ufque ad corpus callofum, vafis fectis, & finu falcato, adeo ut ad duas libras, & quod excedit, fanguis effluxerit, ex qua evacuatione in lipothymiam incidit æger, ut mortuum adftantes crediderint; me accito, patiens quafi a fomno profundo expergefactus, fanguinem denuo effudit; ego vero ftatim opplevi totum vulnus, quod æquabat longitudinem totius capitis, perveniebatque ut dixi, ufque ad corpus callofum, goffypio ufto, imbuto ovi albumine, bolo armena, fanguine draconis; filamentis tandem aridis fupra goffypium, & ftupa imbuta eodem ovi albumine, cum dictis pulveribus, unde fanguis fuit firmatus, tertiaque tantum die ftupæ, & filamenta arida, cum aliqua portione goffypii ufti fuerunt fublata, alia portione ejufdem, cum pulveribus, quæ adhærebat vafis, fuperftite, qui pulveres poft decimam quartam paulatim fuerunt feparati, nec fanguis amplius fluxit. Interim fupra labia vulneris, ut

fupra

ſupra dictum eſt, applicui digerentia, ſupra cerebrum vero prædictos pulveres, cum filamentis aridis; a quorum uſu circa vigeſimam diem cœpit apparere cerebrum rubrum, & carne tectum; ut propterea adminiſtraverim medicamenta uſque ad perfectam ſanitatem ſuperius propoſita, quibus non ſine divina ope fuit, feliciſſime ſanatus.

OBSERVATIO V.

Vulnus magnum, cum paralyſi brachii oppoſiti, & linguæ, ſanatum, educto fruſtulo oſſis, cum portione membranæ piæ, & cerebri.

ANTONIUM Vendramenum, Patavini hujus Collegii Philoſophiæ Doctorem, multis vulneribus confoſſum fuiſſe memini, inter quæ, capitis duntaxat, obſervatione dignum erat, quod in parte ejus dextera totum cranium, & membranas ipſas penetrabat, adeo ut fruſtulum ipſius laminæ vitreæ, ubi fermè vulnus deſinebat, pungeret membranas, & cerebrum; ut propterea, præter alià ſymptomata his vulneribus communia, hoc fuerit huic proprium, paralyſis nempe in brachio oppoſito, & lingua, adeo ut nec loqui, nec brachium movere poſſet. Præter communia medicamenta, quæ a principio hujuſmodi vulneri conveniunt, ſequenti die terebravi cranium in media vulneris parte, nullo tamen juvamento, ſed iiſdem ſymptomatibus affligentibus, ut proinde novam terebrationem tentare ſtatuerim, ſed fruſtra; unde per aliquot dies appoſui ſupra membranas inflammatas oleum roſaceum, quà poſtmodum

dum ſublata; poſt ſeptimam nempè, oleum hyperici, necnon, quia calvus erat patiens, atque membranæ à calvaria diſtabant, quod in calvis ſemper obſervavi, paravi injectiones ad abſtergendas, & corroborandas partes ſubjectas, prius ex vino albo mulſo, poſtmodum eodem alterato medicamentis ſuperius propoſitis, curatis labiis, & aliis partibus, ſicuti ſupra dixi. Hæc tamen omnia in caſſum tentata, quia nec motus brachio, nec linguæ rediit ſpatio viginti dierum. Tandem alias duas molitus ſum perforationes, certior factus, læſas eſſe membranas, & cerebrum a fruſtulo aliquo oſſis vellicari, quod compertum; in ipſa ſiquidem operatione impegi modiolo in oſſis fruſtulum, quod volſella apprehenſum eduxi, cui annexa erat portio membranæ piæ, & cerebri, unde vix media poſt hora motum linguæ, & brachii recepit; repetitis proinde injectionibus, ad ſanitatem ægrum perduxi, medicamentis præſcriptis, qui vixit poſtea per multos annos incolumis.

OBSERVATIO VI.

Fungus ex capitis vulnere pulveribus ex ſpica, & ſchœnantho inſperſis, ſanatus.

IN conſilium vocatus, vidi patientem vulneratum in ſyncipite, cujus vulnus ad cranium uſque & duram menyngem pertingebat; cum vero ad ægrum aliquot poſt dies a vulnere inflicto reviſerem, obſervavi fungum avellanæ magnitudine. Conſului ut inſpergerent pulveres ex ſpica, & ſchœnantho, quorum uſu, ſequenti die

attritus

attritus eſt, & brevi etiam propriis remediis vulnus ſanatum. Quo remedio ſæpius fungos ſanavi, ac proinde tanquam arcanum vobis propono.

OBSERVATIO VII.

Epilepſia duos, aut tres menſes, à vulnere cranii intempeſtivè obducto, terebratione ſanata.

CONSULTATIONEM me habuiſſe aliquando memini cum præclariſſimo D. Julio Sala Profeſſore Patavino, de quodam vulnerato pugione in capite, cum læſione non ſolum cranii, & membranarum, ſed & cerebri ipſius. Vulnus quibuſdam Medicis exterius curatum fuerat, introducta quinetiam cicatrice, ex qua duobus, aut tribus poſt menſibus, Epilepſia correptus eſt æger, qua bis, aut ter quolibet menſe divexabatur; quem cum Excellentiſſ. Sala interrogaret, an aliquando vulnus aliquod in capite paſſus eſſet, ipſo vero id affirmante, ſpecillo ſtatim immiſſo, ſub ipſa cruſta inveni vulnus prædictum penetrans; unde illico deveni ad ſectionem, & dilatationem partis, adhibita, ſequenti die, terebratione, ex qua effluxerunt ichores quidem flaveſcentes; quorum ratione, ſupra cerebrum, & membranam, Balſamum nigrum occidentale viginti dies adhibui; quorum uſu caro rubra cœpit ſuccreſcere, ægro ſpatio triginta dierum à vulnere, & Epilepſia liberato.

OBSERVATIO VIII.

Vulnus cum insigni depressione frontis, eadem non sublata, sed rima tantum dilatata, triginta diebus sanatum.

CURAVI puerum septem annorum, cui in fronte ab ictu pedis equini facta fuit insignis ejus depressio, quam nec triploide, nec vecte attollere potui. Verum quia in quadam ejusdem parte aderat rima, scalpro abrasorio eam dilatavi, ex qua aliquæ serositates emanabant, ut medicamenta ad membranam usque pervaderent, ex methodi lege applicita: a quibus decimaquarta die, genita hinc inde carne, melius habuit æger; qui tandem vulnere carne repleto unguentis sarcoticis, spatio triginta dierum fuit omninò sanatus, & optima hucusque fruitur valetudine.

OBSERVATIO IX.

Vulnus posticæ partis capitis, cum depressione ossis, & contusione, sine terebratione perfectè sanatum, in puella.

PUELLAM quandam ex familia Ridi observavi, quæ, cum ex scala decidisset, & parte capitis postica impegisset in ejusdem lapideum gradum, insignem depressionem ossis passa est, cum contusione tantum. Cum verò ejusdem Parentes non concederent sectionem, nec operationes in his casibus pernecessarias, sed medicamenta duntaxat applicarent ad inflammationem, & con-

contusionem, præter Medicorum spem a natura fuit sanata: superstite tamen insigni depressione ossis, sine ulla tamen puellæ molestia; quæ adulta postmodum nupta fuit, & liberos procreavit; nuncque optime degit. Non proinde metuendum admodum pueris hoc modo contusis, ob mollitiem ipsius cranii.

OBSERVATIO X.

Ex vulnere anguli majoris oculi maturius occluso, aliud vulnus in cervice, cum febre, quæ cessavit, eodem patefacto, & curato.

RIGAIAM quendam nomine novi, pugione in angulo majori oculi læsum, ad quem statim vocatus, observavi labia vulneris sutura a Barbitonsore ad mutuum contactum adducta, nullo tamen molesto symptomate, præter febrem satis vehementem. Ægrum vero cum interrogarem, an sentiret dolorem in partibus internis, de eodem, & quidem gravi conquestus est in occipitis parte opposita cervici; qua inspecta, deprehendi vulnus parvum in extremo occipite. Quapropter sectis punctis, quibus labia adducta invicem jungebantur, specillo demisso ad extremum usque vulnus, ipsum occiput exploravi; ac proinde in ejusdem partem anteriorem, & posteriorem immissis exiguis turundis ejusdem magnitudinis, quæ longitudine non excedebant crassitiem duorum digitorum, supra has imposui medicamenta digerentia, & desuper ceratum ex cerusa. Pure vero jam apparente bono, & laudabili, u-

 sus

ſus ſum unguento ex Betonica per aliquot dies; quibus tranſactis, cœpit ſuccreſcere caro; quare turundis decurtatis, atque decima quarta, ceſſante febre, iiſdem omnino eductis, filamenta imbuta unguento ex tuthia applicui, ſuperaddito cerato ex Diachalcitide; quorum uſu ſpatio viginti dierum fuit ſanatus æger; adminiſtratis a principio remediis univerſalibus ex methodi lege, ut ſupra dictum eſt.

OBSERVATIO XI.

Vulnus muſculi temporalis, cum fractura Cranii, & membranæ duræ, accedente febre viginti dierum, ſine terebratione feliciter ſanatum.

LANIO quidam fuit vulneratus in parte laterali capitis, cui ſecto muſculo temporali, cranio, & membrana dura, omnia ſymptomata, quæ ſolent alioquin in his vulneribus apparere, ſuborta ſunt; & quod gravius, cum tanta copia ſanguinis, ut lipothymia ſucceſſerit. Vocatus, vidi ipſum veluti mortuum; & quamvis ſanguis ad partes internas refluxiſſet, quod ſemper ſolet contingere in lipothymiis; adhibui tamen omnia illa medicamenta, quæ vim habent ſanguinem ſiſtendi, goſſypium nempe uſtum, pulveres aſtringentes, cum ovi albuminibus; quibus ejuſdem fluxus ſedatus eſt; ut propterea tertia tantum qualibet die vulnus detexerim, & unguibus, quam optime fieri potuit, ſeparaverim muſculum ab ipſo cranio; verum quia non erat terebrationi locus, & ſedes inſtrumenti erat valde ampla, per quam materia

ria effluere poſſet, abraſorio tantum ſcalpro locum lævigavi, ipſumque nonnihil dilatavi, ut nulla opus eſſet terebratione, materia purulenta obſtructis naribus, ex partibus ſubjectis vi propulſa. Initio vero inſtillavi oleum roſaceum, ad ſeptimam uſque diem; poſtmodum vinum album mulſum injeci, abſtergendis vulnere & partibus internis, atque aliquo modo corroborandis. Poſtea alia injectione uſus ſum ex vino albo, alterato medicamentis ſuperius propoſitis; quibus tamen ſpatio quadraginta dierum æger convaleſcere non potuit, quia materia ſanioſa continuo effluebat; cannulam propterea impoſui plumbeam, quæ materiam aſſidue effundebat, quam geſtavit duos menſes circiter. At quia hic patiens errabat continuo in victus ratione, vulnus non potuit ad cicatricem perduci, propter generationem copioſi puris: quinimo incidit in febrem, quam curavi viginti dies, vulnere non neglecto, cui applicui balſamum nigrum occidentale; præſcripta quinetiam diæta, ratione febris; quibus perfecte ſanatus fuit, necnon medicamentis alias propoſitis; ita tamen, ut miſer patiens, teſte Hipp. libro de Vulneribus capitis, quod & ego ſæpe in praxi obſervavi, non poſſet aperire totum os; quia ſecta parte muſculi temporalis, alia convellitur, unde poſtmodum impotentia illa os diducendi.

OBSER-

OBSERVATIO XII.

Contusio gravis syncipitis, cum prolapsu in terram, & privatione facultatum principum, neglecta terebratione, lethalis.

DIVI Antonii Festo, fenestra lignea satis gravis ex alto decidit in bregma cujusdam juvenis, cute tamen non scissa, sed graviter contusa ; ex quo casu in terram prolapsus æger, sine sensu, & motu, cum privatione omnium facultatum principum, horæ spatio ; ad quem Medicus magni nominis, simul cum quodam Chirurgo vocatus a principio, applicuerunt medicamenta consueta, ovi nempe albumen, oleum rosaceum, & similia : ego vero accersitus secunda die, statim ad cutis sectionem, & cranii perforationem deveniendum censui, renuentibus chirurgis me senioribus, nec non patre ipsius ægri Varisco : verum tantummodo præscribentibus cataplasmata, inunctiones, & alia externa remedia. Quindecim vero, aut sexdecim post diebus, denuo accitus, cum viderem tumorem in parte læsa satis magnum, atque sub digitis perciperem pus fluctuans, nedum tamen permiserunt ossis excisionem ; at iterum post vigesimam vocatus, annuentibus tandem omnibus, sectionem cruciatim administravi, ex qua maxima copia puris effluxit ; cujus ratione summi illi viri terebrationem reprobarunt, nisi post quadragesimam diem, hac observatione adducti ; quod natura per porositates ossis cranii purulentam materiam

teriam supra membranas, & cerebrum hærentem transmittebat; quod antea certe nunquam vidi; materia siquidem effluebat per poros, ad unciam unam quolibet die: quapropter ægrum cum terebrassem, ex foramine cotidie copiosum pus emanabat; ipso tamen ægro sexagesima extincto. Huic similem etiam casum in cive quodam Patavino Merio, pila ferrea contuso in capite, observavi, cum effluxu saniosæ materiæ per foraminula, & poros calvariæ; ad quem tertiò tantum invisi, aliis medicis ad ejus curam vocatis, qui a principio, prætermissa terebratione, illi mortis autores fuerunt; quod moneo, ne in istos incidatis errores, si quando præ manibus habueritis hujusmodi vulneratos, cum symptomatibus, quæ nobis demonstrant partes internas læsas.

OBSERVATIO XIII.

Vulnus capitis, cum fractura ossis syncipitis, & frontis, scalpro dilatatâ rima, post septimam, sanatum.

DELATUS quidam in valetudinarium D. Francisci, post septimam, vulneratus parte anteriori bregmatis, ad principium usque ossis frontis, cum sectione membranarum: instrumenti tamen sedes non admodum ampla, qua a medico propterea nonnihil scalpro dilatata, ex foramine ipsius vulneris serositates duntaxat effluxerunt, licet non copiosæ; quod vero febre continua laboraret æger, nullo alio symptomate molesta, nec a principio quidem, præter hæmorrhagiam

giam narium, ad semilibram sanguinis, neque materia posset liberè expurgari, ideo deveni ad perforationem ossis: ex qua pauca materia serosa excreta; undecima vero incidit æger in somnum profundum, lethargi æmulum, pulsu tamen valido, cui præscripto victu tenui, cum pauco quandoque vino oligophoro, decima quarta veluti a somno experrectus, erumpente maxima puris copia ex naribus, cœpit loqui, cum delirio; cui proinde statim inunxi partes internas & externas nasi, oleo amygdalarum dulcium, quo facilius laxarentur, ducta quinetiam per nares aqua hordei, cum manna: vulnere autem propriis medicamentis superius propositis curato, vigesima æger fuit liberatus a febre, nec materia ex naribus amplius fluxit. Hic autem observandus ordo ipsius naturæ; initio siquidem vulneris statim sanguis ex naribus fluxit, quam viam postmodum natura sibi parante, totum pus in capite hærens expurgatur, ægro quadraginta diebus sanitati restituto. Non itaque ægri, quamvis motu careant mortuorum instar, præsentibus quinetiam symptomatibus prædictis, sine cibo, ac remediis sunt dimittendi, cum in arte aliquando nascantur monstra, Averroe teste.

OBSER-

OBSERVATIO XIV.

Vulnus capitis ſine fractura, & rima cranii, decima quarta lethale, ob copiam puris inter utramque membranam deliteſcentis, ex cerebri contuſione.

ALIUM vidi in eodem Noſodochio æſtate, parte media bregmatis leviter vulneratum, cute tantummodo & pericranio læſis, abſque ulla offenſa cranii. Hic patiens nullum paſſus eſt ſymptoma, neque morbi principio, neque die quarta; quem tamen ſeptima invaſit rigor inſignis, cum concuſſione totius corporis; quod remiſſo frigore incaleſcere cœpit, prout contingere ſolet in tertianis: ego vero poſt intermiſſionem febris, ipſum terebravi, licet nulla materia ex foramine effluxerit: cum vero membrana utcunque humore diffluerer, in illam infudi ſanguinem palumbi, ex ala ſtatim eductum, corroborando ipſius calori: qua tamen ſequenti die nigreſcente, applicui aquam vitæ ad undecimam uſque; tandem Balſamum nigrum occidentale, ægro tamen decima quarta extincto. Secto cranio, atque bene undique deterſo, & abluto, ac diligentiſſime ad ſolem quaquaverſum inſpecto, nunquam potui in eo rimam, aut aliam aliquam noxam videre; verum ſecta membrana dura, ſub vulnere, inter ipſam, & piam, maximam puris copiam deprehendi, non ſine admiratione, nullam fuiſſe rimam in oſſe, atque patientem nullum paſſum eſſe ſymptoma ad ſeptimam uſque; perinde ac ſi non fuiſſet

vulneratus; ut propterea ſeptima, illud ſymptoma contigiſſe conjicere liceat, contuſione facta in membranis, & Cerebro; cujus cauſa aliquod vas fuerit diſruptum, ex quo ſanguis effluxit; qui cum omnium conſenſu, extra vaſa concreſcat, & putreſcat, ideo copioſa materia purulenta ſupra Cerebrum congeſta, fuit ægro mortis cauſa.

Dubitare vero hic quis poſſet, an ſecanda ſit dura menynx, quo exitus pateat ſaniei, ſupra piam, & Cerebrum collectæ; quod ſcilicet puncta dura membrana, convulſionum certum periculum immineat, ac proinde mortis: quod tamen nullum cenſemus, factis duabus terebrationibus oſſis, & patefacto uſque adeo foramine, ut longa ſectio fieri poſſit ſupra duram membranam: & quidem hac ratione, quia magna vulnera capitis, quæ non ſolum ſecant membranas, ſed etiam Cerebrum, ſanantur. Quando igitur certo conſtat, materiam inter utramque menyngem collectam eſſe, tunc tuto poſſumus devenire ad hanc operationem, utcunque periculi non expertem; cum alioqui nullo adhibito remedio, certa mors immineat, atque ex Celſo præſtet anceps remedium experiri, quam nullum, impiumque ſit relinquere ægrum remediis deſtitutum.

OBSER-

OBSERVATIO XV.

Vulnus anterioris frontis, ad meditullium uſque lethale, citra ullam cerebri & membranæ labem, omnibus licet ſymptomatibus vulneris capitis præſentibus, cum hiatu ſuturæ lambdoidis, & materia ſanioſa intra ipſas ſuturas, & ſupra menyngem deliteſcente; præter alias obſervationes magni momenti in curatione vulnerum capitis cum fractura.

TERTIUM in eodem Xenodochio, parte anteriori frontis, pugione graviter ſatis vulneratum mihi videre contigit, cujus vulnus penetrabat uſque ad meditullium. In hoc omnia aderant ſymptomata vulneribus capitis communia; alienatio nempe mentis, vomitus, aurium tinnitus, & alia ab Hippocr. enumerata: & licet de dolore alicujus partis non conquereretur, ſecunda tamen die ipſum terebravi, ſymptomatibus hoc præſidium poſtulantibus, & membranam aliquantulum inflammatam deprehendi, cujus cauſa uſus ſum remediis ſupra propoſitis, ſpectantibus inflammationem: licet vero menyngem deprimerem, & patiens obſtructis naribus ipſam propelleret, nec quicquam, perforatione peracta, effluxiſſet, obiit decima quarta. Secta calvaria loco vulneris, nec membrana, nec cerebrum ullam noxam exhibuerunt, vitrea quinetiam illæſa; quanquam ſutura lambdoides laxata fuerit, craſſitie digiti auricularis, pauca materia ſanioſa intra ipſas ſuturas, & ſupra duram membranam deliteſcente.

Cui ſimilem caſum me nunquam obſervaſſe memini, licet contrafiſſuras in multis Calvariæ partibus viderim, non tamen in ſuturis; quanquam earum apud auctores proſtent exempla.

Circa quæ vulnera capitis nonnulla obſervanda. Primò quod ſi contingat ex aliquo ictu, incidere patientem in mentis alienationem, cum privatione ſenſus & motus, niſi alia ſymptomata ab Hippocr. enumerata accedant, nullum periculum vitæ immineat; ac proinde prætermittenda ſit quæcunque operatio, ſectio ſcilicet, & perforatio ipſius Calvariæ: vidi ſiquidem aliquos ex prolapſu, aut ictu læſo capite, apparente ſolo hoc ſymptomate, ſequenti die omnino liberatos. Secundò, eminentiæ rotundæ undique circa vitream laminam, oſſe terebratione educto, ſunt ſignum manifeſtum aciem modioli non perveniſſe ad membranam ipſam, neque perforationem fuiſſe cauſam mortis ipſi patienti; prout vice verſa, iiſdem non apparentibus, indicium erit membranæ læſæ, ac proinde lethale. Tertiò, animadvertendum non ſolum totam abradendam rimam, aut ſedem inſtrumenti, ad fundum uſque; verum ſi alterutrum deſcenderit uſque ad meditullium, omnino deveniendum eſſe ad terebrationem, nullo licet alio præſente ſymptomate; hac ratione, quia materia purulenta ex labiis vulneris ad meditullium defluens, per ejus vaſa, ad membranam etiam penetrat, inter quam, & Cranium congeſta, patienti mortem infert; quod in pleriſque obſervavi, qui propterea adminiſtrata perforatione, omnes convaluerunt. Quartò, præter ſigna ab Hippocrate

propoſita

propoſita, obſervandum, quod ſemper alvi fluxus vulneribus capitis accedens, abſentibus licet aliis ſymptomatibus, cerebri læſi ſignum eſt, propter ejus ſcilicet conſenſum cum nervis ſexti paris, qui orificiis ventriculi adnectuntur, quorum ratione inferius laxatur, & alvi fluxus ſtatim ſuccedit. Hi vero fere omnes moriuntur, ob læſum cerebrum parte interna, qua in ſpinalem medullam exporrigitur, ubi nervorum ortus; omnia tamen remedia in his caſibus ſtatim adminiſtranda, quæ ad artis opera ſpectant, ab Hippocrate propoſita. Quintò, obſervavi ſæpiſſime, quod quando in his vulneribus collum incipit dolere, parte potiſſimum poſtica & laterali, tunc materia purulenta delabitur ad Thoracis & abdominis cavitatem, quæ longiori mora cum pulmones, tum pleuram, aliquas nempe ipſorum partes, erodit, ex quibus multa ſanies emanat, quæ poſtmodum ad abdomen defluit, cum jecoris & lienis labe, in quibus varias puſtulas excitat, quibus diſruptis, perinde ac ex pulmonibus & pleura, ita & ex his materia purulenta effluit; quanquam hujus obſervationis ignari, exiſtiment, abſceſſus obortos in his partibus, quorum ratione patientes moriuntur, non ex capitis vulnere, quod ex capite copioſum pus poſſe ad inferna viſcera delabi non ſibi perſuadeant; prout in pleriſque obſervavi, mediam thoracis & abdominis cavitatem pure fuiſſe refertam. Quam obſervationem multis tum in theatro Anatomico, tum in Valetudinario S. Franciſci demonſtravi. Sextò, obſervatione dignum, quod muſculus temporalis nunquam eſt ſecandus, contra multorum opinio-

opinionem, qui audacter id præcipiunt, quotiescunque vulnus aut contusio fuerit cum fractura ossis, quod rationibus abunde probatur. Primò, quod plerique sic vulnerati moriantur, Hippocr. sententia; accedente propria experientia, qui observavi, musculo temporali a quibusdam barbitonsoribus perperam secto, quarta die patientes convulsos obiisse. Secundò, quod fracto osse sub ipso musculo, omnino lethale sit, ac proinde sectio hujusmodi sit supervacua: quod & ego sæpe vidi, & publice frequenti theatro demonstravi, in quibusdam, solam rimam in osse subjecto musculo temporali repentinæ mortis causam fuisse, cum falso Apoplectici haberentur, sola præsente contusione, quæ nonnisi gravis, cum ossa subjecta frangit, & musculum ipsum, tum partes internas ipsius cerebri, unde certa mors. Quod si ex symptomatibus nobis innotescant hæ læsiones, extra musculum, parte ejusdem decliviori sectio facienda, ibique terebratio administranda, necnon lato postmodum specillo deprimenda membrana ipsa, quo exitus puri pateat; atque si aliqua depressio adfuerit, vecte elevanda, &, urgente quandoque necessitate, totus musculus transversus secandus; quamvis periculosissima sit operatio. Verum hæc propono, quia vidi quosdam ab hujusmodi vulnere convaluisse, opposita parte licet convulsa, cum nec os ipsum multum patefieri potuisset: quam tamen operationem, nec suadeo, nec improbo; licet, ut verum fatear, nunquam eandem fuerim molitus, quod ægrorum plerique, ut dixi, moriantur antequam vocetur Medicus, dato ta-

metsi

metſi, non conceſſo caſu, ab illa non me abhorrere profitear.

Si vero vulnus recto eidem muſculo inflictum ſit, digitis potius, & unguibus, quo commodius fieri poteſt, dilatandum, antequam ad abraſionem, aut perforationem deveniamus, & globulis ex filamentis ſiccis potius ſpatium illud conſervandum; quia etiamſi muſculus ſecetur ductu recto fibrarum, ſuboriuntur tamen ſæviſſima ſymptomata, cum vitæ diſcrimine; ut propterea ſatius ſit dilatare modo prædicto. Præterea in vulneribus capitis obſervandum, quod hæc non ſolum periculum minantur ad quadrageſimam uſque diem, ut vulgo creditur, ſed diutius quinetiam; cum ego ſæpius obſervaverim, quoſdam vixiſſe ultra tres menſes a vulnere inflicto. Quidam enim percuſſus ſolea equi ferrea menſe Junio, cum maxima contuſione capitis, abſque ullo tamen horum ſymptomatum, quæ in his vulneribus alioquin ſuboriuntur, cui licet ſecto loco contuſo, ſanguis extra vaſa effuſus eductus ſit, atque omnes partes contuſæ expurgatæ medicamentis propriis, vulnere, menſis ſpatio, anguſtiori reddito; nunquam tamen id ad cicatricem deductum, aliqua portione puris continuo emanante; quanquam læſio nunquam in oſſe apparuerit, nullumque ſymptoma: menſe tamen Octobri ſuborta eſt febris, cum rigore, & vomitu, atque quarta die ab his ſymptomatibus obiit æger. Aperto cranio, maxima copia puris inventa fuit ſupra membranas, & intra ſubſtantiam cerebri. Alium etiam vidi leviter vulneratum media capitis parte, non detecto oſſe, & nul-

lo

lo apparente ſymptomate, qui a Chirurgis ſanatus, tribus poſt menſibus, quibus incolumis ſemper vixit, correptus fuit febre maligna, ſine ullo ſymptomate vulneris capitis; poſt ſeptimam dolor capitis ſubortus, loco vulneris inflicti tribus ante menſibus, in quo tamen jam ad cicatricem deducto, nihil apparuit, ægro decima quarta mortuo. Secta calvaria, modo jam dicto, pus ſupra membranas & cerebrum deprehendi; ut propterea vulgi opinioni credendum non ſit, poſt quadrageſimam diem, capite vulneratos, ratione vulneris, mori non poſſe.

TEREBRATIONEM vero capitis quod ſpectat, video contradictionem in libro Hippocratis de vulneribus capitis; hic ſiquidem capite vigeſimo ſecundo ſcribit, facta abraſione, ſi opus fuerit, *deveniendum ad perforationem ipſius cranii ante triduum*, tempore calido potiſſimum; cum vigeſimo nono ejuſdem expreſſe dicat, quod ſi a principio fuerimus vocati, perforationem oſſis uſque ad membranas non eſſe tentandam; quæ manifeſta eſt contradictio; quia ſi opus fuerit terebrare, quod patet ex ſymptomatibus vulneri ſtatim ſupervenientibus, membrana detegenda ante triduum, quo vapores calidi ab imminente inflammatione elevati exhalare poſſint, atque ejuſdem ſuppuratio prohibeatur, quæ neceſſario, neglecto hoc præſidio, ſuboritur, quæ & membranas & cerebrum corrumpit, cum vitæ diſcrimine. Accedit, quod non detecta membrana, cum nempe totum os non educitur, quamvis parum moveatur, ut inquit Hippocrates, ſignis apparentibus læſionis partium inter-

internarum, fruſtra fuerit terebratio illa, uſque ad vitream tantum, dum os ſponte ſua abſcedat: quia pus ſupprimitur, ſuccedentibus poſtmodum jam dictis ſymptomatibus; cum terebrationis nullus alius ſit uſus, quam ut materia purulenta intus concluſa per foramen effluat: ego ſiquidem obſervavi, quod ſi a filamentis incaute applicatis, aut goſſypio, vel fruſtulo aliquo oſſis pus coerceatur, membranæ, ſæpiſſime & cerebrum corrumpantur, ut dixi; quam ſolam ob cauſam perforationem præſcripſit Hippocrates, quo exitus materiæ purulentæ pateat; ut proinde abſentibus ſymptomatibus non ſit in uſum revocanda, cum nudata membrana periculi plena ſit; quia ex Hippocrate ab ambiente facile læditur; contra vero, ſymptomatibus apparentibus, ſtatim perforandum totum os, cum id ſuperſtes non poſſit ſeparari, niſi ſpatio viginti, aut quadraginta dierum plurimum, pure interim ſuppreſſo patientem interficiente; qua ratione adducor ut cenſeam, hæc non eſſe verba divini Hippocratis, ac propterea codicem corruptum; quæ Foeſii, diligentiſſimi ipſius interpretis, quinetiam eſt ſententia.

Hæc ſunt a me obſervata in vulneribus capitis; quibus ſuccedunt quædam obſervationes eorum, quæ non ratione vulneris, ſed ab aliqua alia cauſa contingunt.

OBSERVATIO XVI.

Cutis capitis, ursi unguibus, cum pericranio ad suturam usque lambdoidem discerpta, sanata, succrescente in ejus vicem alio tegmine illi analogo, cum capillis. Cortesius refellitur de perforatione cranii in suturis.

CUIDAM puero septem annorum ex pædotrophio orphanorum Patavino ab unguibus ursi tota capitis cutis, cum pericranio ad suturam usque lambdoidem, discerpta & dilaniata fuit; quem curavi primo medicamentis digerentibus vulneri admotis, ossi vero nudato, filamentis aridis, quibus quindecim dierum spatio ex ipsis suturis, caro rubra repullulascere cœpit, & totum cranium velavit; epuloticis deinde cutis, aut illi quid analogum productum est, necnon trium mensium spatio, pili quoque, quod mirum, fruticarunt toto fere cicatricis ductu: quædam enim spatia iisdem vacua relicta, propter callum ejusdem partis. Fallitur proinde Cortesius, vir alioquin doctissimus, qui tractatu de vulneribus capitis, textu vigesimo, mordicùs tuetur, pericranium nequaquam ortum ducere a dura menynge; cum ipse in theatro anatomico publice sæpius demonstraverim, idem esse duræ matri continuum: quinimo idem auctor hanc profitetur sententiam, perforationem nempe cranii supra ipsas suturas, absque vitæ periculo fieri posse, contra Hippocratis mentem, qui deceptum se fateri non veretur, cum rimam, vel teli sedem per-

perforasset suturæ loco, mortuo ægro, ut in historia Autonomi in Omilo, & Famulæ itidem in Omilo, ex capitis vulnere in suturis, mortuorum, patet; *lib.* 5. Epidemiorum, ut propterea non sit omnino perforatio molienda supra suturas; quod ego longo artis usu observavi, quosdam scilicet, ab imperitis chirurgis, supra suturas perforato cranio septima mortuos esse: quinimo si vulnus fuerit inflictum supra suturas, cum levi earundem labe, lethale plerumque est; quodque gravius, vidi etiam in laborantibus gummate Gallico, supra suturas, corrosis, a venefica qualitate, pericranio & cranio, atque destillantibus ichoribus in eo genitis supra duram menyngem, subortam convulsionem, & mortem. Ab hac ergo perforatione, non solum supra suturas cavendum, sed etiam juxta ipsas, utpote perniciosa & lethali, quod monuisse volui non solum propter Cortesium, magni alioquin nominis virum, sed ut bono publico consulam.

OBSERVATIO XVII.

Vulnus frontis amplum, ad oculos usque pervadens, cum cæcitate derepente suborta, sanatum.

MILES quidam Germanus, vulneratus sica gravi & latissima, in parte frontis, secto ejusdem osse, & cerebro fere usque ad oculos, derepente cæcus factus est; vel fortasse ex sectione opticorum nervorum, quod tamen ob vulnus altius descendens mihi specillo explorare non licuit; vel, quod verisimilius, ex vehementi illa concussi-

one, repletis nervis materia pituitosa, quæ plerumque guttam serenam, Gr. Amaurosin, inducere solet. Hic autem patiens medicamentis ex methodi lege præscriptis toti corpori, & parti affectæ dicatis, duorum mensium spatio convaluit ex vulnere, cæcitate tamen superstite, quanquam pupilla lucidissima appareret, ut in hujusmodi morbo contingit.

OBSERVATIO XVIII.

Dolor capitis sævissimus ex lue Venerea sive gummate, in septuagenario, repetita terebratione ejusdem, sæpius sedatus, & recurrens per longa intervalla, cum gravibus quandoque symptomatibus; tandem eodem præsidio omnino sanatus.

LÆDITUR quinetiam caput a multis aliis affectionibus, potissimum vero a gummatibus Gallicis, vel dolore intensissimo ipsius; ut propterea meminerim me vidisse sutorem septuagenarium laborasse dolore atrocissimo capitis ex lue Venerea sive gummate, cujus causa, habita consultatione multorum medicorum, unanimes statuerunt, periculum faciendum fonticuli supra suturam coronalem, cujus ope aliquo temporis spatio liberatus a dolore: tribus, aut quatuor post annis in eundem, incidit, cum stupore, & mentis alienatione; quæ tamen symptomata solebant recurrere per intervalla, dolore in parte anteriore ipsius bregmatis, prope frontem potissimum, eum divexante.

Quam-

Quamobrem ſecui primò cruciatim cutim, & inveni os totum corruptum; quo propterea terebrato, effluxit maxima copia puris, unde aliquot poſt dies fuit liberatus æger a prædictis ſymptomatibus; habuit tamen foramen patefactum multos menſes, cum os eſſet corruptum, nec proinde caro ex meditullio poſſet ſuccreſcere, atque ipſum obſtruere. Tandem anno poſt circiter, dolor ſæviſſimus cœpit denuo ipſum divexare; cujus cauſa non longe a prima perforatione aliam molitus ſum, qua os nonnihil moveri ſenſi, atque, multa denuo materia purulenta expurgata, ab eo fuit liberatus; poſt duos vero, aut tres menſes, idem prolapſus eſt in ſomnum profundum, Lethargi inſtar, ad quem proinde vocatus, dum ſpecillo ipſum os explorarem, atque vacillare perciperem, illud eduxi ad magnitudinem ſcutati argentei, omnino carioſum, & ita corruptum, velut ſi decem annos ſub terra ſepultum fuiſſet; ſub ipſo autem cranio membrana non apparuit, ſed caro aliqua duriuſcula, rubra, & lævis, ut de ipſius vita metuerem, nudatis multa dura matre, & cerebro; expergefacto tamen a ſomno illo profundo, ſequenti nempe die, cum effluxu multæ materiæ purulentæ, appoſui ſupra membranam illam, tectam carnoſa quadam ſubſtantia a natura producta, ad ipſius cerebri tutelam, pannum ſericum rubrum, abſque ullo medicamento, quod omnino neque pus, neque alia materia ſupra illam carnem appareret, ſuperinjecto poſtmodum cerato Barbaro; quorum uſu æger decem, & plures annos ſuper-

ſtes

ftes fuit, hoc ordine fervato, fine ullo capitis dolore.

OBSERVATIO XIX.

Dolor immanis capitis ex lue venerea, decocto fudorifico quadraginta dies exhibito, neque aliis validioribus præfidiis cedens, terebratione capitis fedatus, atque omnino fanatus.

VILLICO cuidam ex familia Martinorum, dolore immani capitis correpto ex lue venerea, exhibui decoctum quadraginta dies, cum fudore, nullo tamen, ab his remediis opportunis & validis, juvamento; ut propterea confultatione habita cum præclariffimo Joanne Dominico Sala, unanimes decreverimus eundem terebrare, ubi gravior dolor, altera fcilicet parte. Facta itaque terebratione, tribus aut quatuor poft diebus, cœpit dolor mitefcere, qui progreffu viginti dierum fuit omnino fanatus, fuperftite adhucdum, & incolumi ægro.

OBSERVATIO XX.

Hemicrania graviffima in muliere, terebratione capitis fanata, eo temporis fpatio, quo patuit foramen; quæ recurrens, eodem obftructo, nullis poftmodum remediis ex methodi lege præfcriptis, expurgari potuit.

HEBRÆAM etiam quandam, laborantem Hemicrania fæviffima terebravi, quæ convaluit, dum foramen patefactum fuit, quo paucos

poft

post dies omnino obstructo, in eundem delapsa est affectum; cujus causa, multis licet antea, & post quinetiam, a præclarissimo Jo. Dominico Sala remediis ex methodi lege adhibitis, nunquam tamen patiens convalescere potuit.

De morbis Oculorum, Aurium, Nasi, &c.

OBSERVATIO XXI.

Meliceris anguli majoris oculi, ad pupillam protensa, multis remediis frustra, curata magna arte cum folliculo secta, & extirpata, illæso oculo.

JUXTA præscriptum ordinem, superest ut ad oculos, aures, & alias partes obvias circa oculos, progrediamur. Curavi itaque quendam canonicum Polonum, laborantem meliceride, magnitudinis jujubæ, quæ a caruncula anguli majoris oculi ad totam pupillam porrigebatur. A multis, tentata curatio, medicamentis, decoctis scilicet, collyriis, & aliis hujusmodi; omnia tamen octo mensium spatio incassum adhibita; cum vero me consuluisset, ipsum tumorem evellendum censui; quod cum reformidaret, spe tamen salutis operationem admisit; quam statim molitus sum, corpore prius expurgato accuratissime ab aliis medicis. Paravi itaque hamulum, quo ipsam melicеridem perforavi, & manu apprehendi, altera vero forcipe eandem cum folliculo sectione separavi, tum a caruncula, tum a tunica adnata, & ipsa pupilla; atque ita totum tumorem eduxi, sine ulla offensa

ipsius

ipſius oculi; a quibus, ſtatim applicui goſſypium imbutum aqua roſacea, cum ovi albumine agitata, & portiuncula croci, patiente tres dies hoc modo faſcia vincto; adhibito poſtmodum collyrio ex aqua roſarum, & pulvere tuthiæ præparatæ; quibus ſpatio octo dierum omnino convaluit æger; increpante licet meam præceptore meo Fab. ab Aquapendente audaciam, cum tamen brevi ſpatio temporis id præſtiterim, quod alii medici non potuerunt perficere; idque præſentibus, præclariſſimo Joanne Dominico Sala, cum multis ſtudioſis.

OBSERVATIO XXII.

Fiſtula lacrymalis in puella, ſanata ſectione, cauſtico, aliiſque præſidiis, ex artis lege. Accedit, contra multorum ſententiam, vera & tuta fiſtulas lacrymales curandi methodus.

QUAMVIS omnes medicinæ & chirurgiæ ſcriptores, variam præſcribant curationem fiſtularum lacrymalium, ego tamen quædam a me obſervata proponam, licet ab aliorum methodo non aliena. Sanavi itaque puellam ſeptem annorum, Curti mercatoris filiam, ab incunabulis fiſtula lacrymali laborantem, cujus a multis fruſtra tentata erat curatio, hac ratione; ſecui fiſtulam ipſam, & quia puella non ferebat diutius hanc operationem, oſque erat corruptum, quod ſimplici propterea ſectione abradi non poterat, coactus fui illi adhibere cauſticum, mixtum cum unguento ex Betonica, & paulatim fiſtulam dilatare; quo

totum

totum os corruptum eradi posset, quo sublato, applicui supra os superstes filamenta arida, quousque caro laudabilis ab ipso excrevit: præmissa tamen digestione medicamentis propriis; postmodum supra labia vulneris unguentum ex tuthia, sarcotici loco, propter continuum Ichoris fluxum ad angulum oculi; tandem induxi cicatricem cerato ex Diachalcitide, filamentis tenuissimis aridis: qua methodo multos curavi; quanquam occallescente sinu, libentius inustionibus ferramento candente utar, si ægri admittant; utpote quæ callum non modo atterant, partemque ipsam corroborent, sed etiam citius separent os corruptum, quicquid sentiant aliqui, perforandum scilicet os, quo materia illa purulenta per nares effluat, & cicatrix exterius obducatur; qui tamen frustra sunt, quia os perforatum inurendum, ex illorum sententia, quo foramen melius pateat, præbeaturque exitus puri; at quando os est corruptum, omnino removendum, cum alioquin fistula non possit sanari, neque ad cicatricem deduci exterius; atque ita hæc curatio futura sit palliativa, & intuta; præterquam quod hujus perforationis non alius sit usus, quam ut os perforatum & inustum, citius abscedat, cujus loco natura carnem prius aliquam generat, quæ progressu temporis evadit callosa & dura instar ossis, qui curationis finis; quia cutis cum carne subjecta, quæ ab ipso osse excrescit, cum ipsa coalescit, atque ita fistula sanatur; non vero foramine superstite, ex quo continuo emanat materia purulenta, cui antea patebat exitus ex angulo oculorum per foramina, puncta lacrymalia

F dicta;

dicta; progressu siquidem viginti, aut triginta dierum circiter, os inustum & perforatum abscedit, unde foramen obstruitur a carne, ut dictum est, ex ipso pullulante. Graviter proinde errant, qui existimant, perforationem hoc commodum præstare, ut materia per nares effluat, licet hujus ope os perforatum citius abscedat; observandum tamen, non esse perforandum os, nisi præsente maxima ipsius corruptione, quæ perveniat usque ad cavitatem internam ipsius nasi; sola siquidem ejus superficie corrupta aut alterata, sat fuerit partem læsam scalpro abrasorio abradere, dum pars cutis coalescat ossi; quod tamen, fieri non potest, nisi sanum fuerit, & incolume; ejusdem autem corrupti, & scalpro excisi hoc vobis fuerit indicium, cum spatio decem, aut ad summum, duodecim horarum, caro illi accreverit, quod nonnisi facta abrasione contingit, coalescente fistula. Quod si post abrasionem nulla caro subcreverit, os corruptum adhuc subesse pronunciandum, quod proinde denuo abradendum, quousque hæc signa omnino non appareant. Qua ratione feliciter semper, & tuto sanavi fistulas lacrymales, non solum puerorum, sed etiam adultorum; qui cum plures sint, eorum nomina referre supersedeo, quæ in memoriam revocare difficile est.

Quia vero non omnes fistulæ lacrymales sunt cum corruptione ossis, ideo istæ duobus modis possunt curari; vel incisione sola, & attritione calli, cum generatione carnis; vel secundo, absente callo, per compressionem ipsius partis, instrumento ab Aquapendente descripto, aut aliquo alio simili:

li: quæ, quia a plerisque pertractantur, supervacaneum censeo repetere, cum mihi sit animus, proprias tantummodo in medium adducere observationes, iis prætermissis, quæ passim ab omnibus proponuntur.

OBSERVATIO XXIII.

Vulnus anguli majoris oculi, inflictum manubrio flabelli, sanatum, cujus, suborto tribus post mensibus tumore, ex palato portio fracta educta fuit.

Memini me curasse mendicum quendam, qui cum importune eleemosynam peteret, æstate, a nobili quodam Patavino, manubrio ventilabri fuit vulneratus in angulo majori oculi, tantoque impetu, ut portio ejusdem, tres digitos longi, fracta in illo hæserit, non conspicua exterius, præter sola ejusdem frustula extra angulum prominentia, cum altera illius pars orbitam oculi fregisset, & ad palatum descendisset. Hunc autem cum in Nosodochio mensem integrum curarem, eduxi primo frustula illa, quæ in angulo ipsius oculi solummodo hæsisse existimabam, unde collyriis prius arcentibus inflammationem, deinde exsiccantibus, cicatrice exterius inducta, discessit veluti sanus; qui tamen tribus post mensibus circiter accessit me, tumore satis magno in palato laborans, quem dum secarem, cultro impegi in flabelli manubriolum, quod volsella extraxi, impositis postmodum filamentis, primo imbutis ovi albumine, postero vero die, globulis intinctis melle rosaceo,

aliquot

aliquot dies. Tandem melle rosaceo, & aqua hordei, quorum usu omnino convaluit.

OBSERVATIO XXIV.

Atheroma inferioris palpebræ, interna parte, prope angulum majorem oculi, ab ortu genitum, avellanæ mole, in puella quinque mensium; sectione extirpatum, & sanatum.

PUELLAM quinque mensium curavi, cui ab ortu genitum fuit tuberculum ciceris magnitudine, parte interna palpebræ inferioris, prope angulum majorem oculi, quod spatio quinque mensium avellanæ molem æquavit, ex genere tumorum, quos *nattas* vulgo vocant; totus siquidem carneus erat, tenui folliculo involutus: quem propterea secui radicitus forfice, cum effluxu sanguinis ad unciam circiter, qui fuit suppressus bolo armena, sanguine draconis, ovique albumine, cum filamentis tenuissimis; cui postmodum applicui aquam rosaceam cum ovi albo conquassatam, & bolo armena in pollinem redacta; quibus spatio octo dierum fuit sanata ægra, in hunc usque diem incolumis.

OBSERVATIO XXV.

Tumor carneus palpebræ inferioris, prope angulum externum oculi, sectione feliciter sanatus.

SIMILI fere morbo laborabat quidem pater ex Franciscanorum reformatorum cœtu, qui variis in locis curatus in cassum, Neapoli nempe,

Romæ,

Romæ, Florentiæ, & Genuæ, tandem meæ curæ ſe commiſit, qui tumorem vidi carneum in palpebra inferiori, prope angulum externum oculi obortum, inſtar acini uvæ. Præmiſſis itaque univerſalibus, humores noxios evacuantibus, forfice totum tumorem ſecui, applicato ſtatim ovi albumine, cum aqua roſacea: necnon poſt aliquot dies adhibita portiuncula viridis æris, erodendis quibuſdam fruſtulis radicum ipſius tumoris, in parte ſuperſtitibus; demum pulveribus exſiccantibus cicatrice inducta, perfecte ſanatus æger ſpatio viginti dierum.

OBSERVATIO XXVI.

Contuſio naſi gravis cum fractura, & comminutione oſſium ejuſdem, felici ſucceſſu ſanata.

PERCUSSUS fuit mercator quidam Patavinus gravi ligno ſupra regionem oſſeam naſi, a quo vulnere non ſolum ex altero oculo ſtatim humores effluxerunt, cum viſionis abolitione, ſed & ſenſuum, & motus, horæ dimidiæ ſpatio; quinimo os naſi comminutum fuit inſtar granorum milii. Vocatus, recepto motu & ſenſu, ſtatim impoſui lignum accommodatum naſi meatibus, digitiſque fracturam compoſui, & formam naturalem ipſi reddidi, poſtmodum ligno educto, turundam ex linteo, ovi albumine, & bolo armena imbuto, indidi, applicito exterius albumine ovi cum aqua roſarum, & portiuncula olei roſacei conquaſſato, ac ſupra oculum pulpis pomorum ſub prunis coctorum,

ctorum, cum cassia noviter extracta simul mistis. Interim omnia administrata inhibendæ fluxioni, sanguinis sc. missio, ac medicamenta lenientia, alterantia, & purgantia, ex lege exhibita, prout in aliis vulneribus, & contusionibus fieri consuetum: postero die parti affectæ, turundarum vice, immisi pennam anserinam, obvolutam tela tenuissima, imbuta medicamento jam dicto, atque parti externæ applicui prædictum medicamentum, eodem ordine servato, usque ad decimam quartam, inflammatione & tumore ex contusione cessantibus: postmodum cum partes etiam internæ nasi læsæ essent, quo cicatrix callosa illis induceretur, imposui cannulam plumbeam illitam unguento ex tuthia, atque inspersam pulveribus ex cornu cervi usto, terra sigillata, ac rosis rubris, quibus cicatrix inducta in iisdem nasi meatibus: partibus vero externis applicui ceratum Diachalciteos, mistum cum pulveribus boli armenæ orientalis: quorum usu spatio quadraginta dierum æger omnino fuit sanatus, eadem naturali, & concinna forma nasi illi restituta. Tandem oculo, cessante inflammatione, aquam rosaceam, cum pulvere tuthiæ præparatæ adhibui, ipsumque sanavi, non citra tamen visus abolitionem, ægro adhucdum in vivis agente.

OBSERVATIO XXVII.

Obstructio utriusque naris, altera quidem integra, a polypo spurio, carne scilicet callosa ulceri ex contusione externa accrescente; alia vero imperfecta, feliciter sanatæ.

CURAVI nobilem Germanum in ædibus præclarissimi Joannis Rhodii, laborantem obstructione integra alterius meatuum nasi, adeo ut altero quinetiam medio obstructo ægre duceret spiritum. Hæc autem obstructio causam habuit contusionem insignem nasi, dum puer esset, prout in hujusmodi casibus observavi, læsis scilicet externis partibus, lædi quinetiam plurimum internas; in quibus propterea ulcus progressu temporis suboritur, ex quo caro succrescit, quæ longo annorum spatio indurescit, & aliquando polypus spurius evadit, educendus postea, modo ab Aquapendente proposito, qui quandoque in osseam fere duritiem occallescit; prout contigit nobili huic Germano, illa parte potissimum, quæ omnino obstructa erat. Facta itaque totius corporis purgatione, deveni ad Chirurgicam operationem, præsentibus multis Germanis studiosis, & ipsum callum durissimum, ac partem obstructam per cannulam, ferramento acuto ignito, spatio viginti dierum perforavi, ut commodius respiraret, idque multis diebus, cum patiens non posset ferre continuam inustionem: peracta operatione, apposui globulum ex filamentis aridis, inductis post inustionem,

onem, butyro, illito quotidie naſo oleo, vel unguento roſato, arcendæ inflammationi; quamvis operatio valde moleſta eſſet, quod cum caro illa calloſa admodum ſuperficie tenus, & dura eſſet, hac attrita, ab inuſtionibus nobilis patiens ſævos pateretur dolores. Facta itaque perforatione, ut dictum eſt, & dolore ſublato medicamentis anodynis, impoſui turundam imbutam unguento ex tuthia, quo ſenſim induxi cicatricem, quæ ut firmior evaderet, inſperſi turundæ pulveres ex bolo armena orientali, & cornu cervi uſto, cum portiuncula thuris; quibus adeo cicatrix occalluit, ut nunquam pars amplius coaluerit, patente naturali meatu. Sanata vero obſtructione alterius meatus naſi, deveni ad aliam partem, non omnino obſtructam, per quam nonnihil ſpiritus ducebat æger; ut propterea eodem tempore utrumque meatum curare abſtinuerim, quo commodius reſpiraret. Hanc vero partem citius ſanavi, utpote non admodum calloſam, duabus ſcilicet, vel tribus inuſtionibus, per cannulam ampliato meatu ad figuram naturalem, omnibus alioquin peractis ut in prima curatione; quibus quinquaginta dierum ſpatio æger omnino fuit liberatus.

OBSER-

OBSERVATIO XXVIII.

Caro totum meatum auditorium ad tympanum usque obstruens, ac durior, ab ortu, in adolescente 14. annorum, purulenta & fœtida serositate manans, sanata, auditu abolito restituto.

ADOLESCENS quatuordecim annorum, Lendenariensis me convenit, qui ab utero matris laborabat obstructione alterius auris, a carne quadam densa, nonnihil tamen circumcirca erosa, quæ assidue ichorem purulentum cum fœtore effundebat, totumque meatum auditorium obstruebat, usque ad membranam tympani. Facta expiatione totius corporis, deveni ad operationem Chirurgicam, parato instrumento instar volsellæ, intus cavo, prout Aquapendens ad polypos extrahendos effinxit; quo ferramento sæpius in aurem immisso, sensim ac sensim fere totam carnem luxuriantem eduxi; atque alio postmodum candente, per cannulam insinuato, particulas carnis superstites inussi, adhibitis medicamentis crustas removentibus; tum exsiccantibus induxi cicatricem, sanitatique ægrum restitui, auditu incolumi, qui antea abolitus fuerat.

De Morbis oris, linguæ, & faucium.

OBSERVATIO XXIX.

Cancer exulceratus labri inferioris maxillæ, in ſene octoginta quatuor annorum, ſectione ſanatus; tribus poſt annis in faucibus ſoboleſcens, cum morte ægri. Accedit cancri exulcerati hiſtoria, in muliere ſeptuagenaria, ſolo uſu unguenti ex ceruſa, ſanati.

SENEM Salodienſem, octoginta quatuor annorum, laborantem cancro exulcerato in labro inferiori oris, magnitudine medii ovi gallinacei, curavi; quem licet præmonuiſſem, morbum fore inſanabilem, admiſit tamen, imo rogavit, ut ipſum ſecarem. Præmiſſa itaque totius corporis purgatione, hunc novacula incidente radicitus reſecui, ſanguine cum impetu erumpente, quem, ad decem circiter uncias data opera effuſum, abſque ulla poſtmodum inuſtione, verum goſſypio tantummodo uſto, pulveribuſque adſtringentibus, firmavi. Digerentibus vero prius medicamentis aliquot dies uſus, ex ipſo vulnere optimum pus emanavit, indicio, totam ſubſtantiam cancri eſſe ſublatam; atque unguento poſtmodum ex ceruſa camphorato ducto in plumbeo mortario, ſpatio viginti dierum cicatricem induxi, incolumi ægro tres annos, abſque ulla moleſtia; a quibus novus cancer ſubortus in faucibus, ex quo brevi ſpatio temporis obiit, præter omnem meam opinionem, qui exiſtimabam ex ætate humorem melancholicum aduſtum

aduſtum iterum ſuccreſcere non poſſe, novi cancri in alio loco cauſam; prout fere ſemper contingere ſolet; omnium autorum ſententia, quod ſcilicet cancer in aliqua parte avulſus, in altera progreſſu temporis ſuboriatur; firmabatque meam opinionem, quod in praxi viderim mulierem ſeptuaginta annorum, famulam Collegii D. Catharinæ, cancro exulcerato naſi laborantem, cui præſcripſi idem unguentum ex ceruſa; potius ad dolorem ſedandum, quam curationis cauſa; quæ tamen præter ſpem, menſis ſpatio, nullo alio remedio adhibito, fuit perfectiſſime ſanata, vixitque multos annos eadem firma valetudine; quod cenſui contigiſſe, ratione ætatis, prout in ſene illo futurum rationi conſentaneum erat. Et quamvis hæc curatio non ſolum a me ſit in uſum revocata, ſed a pleriſque, ut dixi, autoribus; quia tamen raro contingit, cancros exulceratos omnino ſanari, nec amplius ſoboleſcere, ut in fœmina illa, ideo hanc obſervationem aliis adſcribendam cenſui; quamvis in ſene illo cancer in faucibus triennio poſt repullularit, quod forte non contigiſſet, ſi quolibet ſexto menſe remedia adhibita fuiſſent, humorem melancholicum ſpectantia, eundemque expurgantia.

OBSERVATIO XXX.

Cancer exulceratus labii inferioris, ovi palumbi mole, ſectione perfecte ſanatus.

ALIUM quoque quadraginta annorum circiter in Noſocomio ſancti Franciſci Patavii, laborantem cancro exulcerato labii inferioris, magnitudine ovi palumbi, eodem modo quo ſuperius, ſanavi; a principio tamen præſcripta, vere & autumno, purgatione humoris melancholici, atque ejuſdem alteratione refrigerantibus, & humectantibus; quanquam idem quatuor poſt annos in eodem Noſodochio ex febre maligna obierit, cancro tamen in nulla alia parte corporis ſuborto; ut propterea aliquando non ſit omnino abjicienda ſpes ſanationis iſtorum morborum: dicti ſiquidem patientes medicorum præceptis ſi obtemperaſſent, forſan non obiiſſent.

OBSERVATIO XXXI.

Tumor meliceris, a parte ſub lingua, ubi raninæ, ſenſim per partem dextram colli, juxta jugulares venas, & carotides arterias, ad fauces exporrectus, reſpirationem intercipiens, ſectione perfecte ſanatus.

LINGUA pluribus morbis tentatur, ſoluta ſcilicet continuitate, ac variis tumoribus, in quibus quendam curavi obſervatione dignum, meliceridis nomine, in reverendo patre Theatino, Hie-

Hieronymo Capite Bovis Mutinensi, cui sub lingua, ubi venæ raninæ, & tumores ranulæ dicti succrescunt, obortus fuit tumor, de genere quidem ranularum, non legitimus tamen, qui ex continuo affluxu materiæ, paulatim crevit ad magnitudinem ovi, sensim exporrectus per latus dextrum colli, juxta jugulares venas, & carotides arterias, ad fauces usque infra tonsillas, & œsophagum, qui asperam arteriam adeo graviter comprimebat mole sua, ut ni chirurgus quolibet mense, eo patefacto, materiam contentam eduxisset, periclitaretur æger intercepta respiratione & impedita deglutitione, ad vitam plane necessariis. Multi vero tentarunt curationem sectione sola ipsius tumoris, cum patientis quidem aliquo levamine, non perfecta tamen valetudine: cum mense post circiter tumor in eandem magnitudinem excreverit, cujus causa reverendus æger, metu suffocationis Patavium venit, & meæ curæ se commisit; cui præscripto primum omni revulsionum genere, per totius corporis purgationem, & sanguinis missionem, statim deveni ad partem affectam, tumoremque cultro longa satis sectione, in inferiori parte patefeci, multis venarum ramulis data opera disruptis, a ranulis diffusis, quo folliculus contabesceret, intercepto nutrimento; in quem postmodum immisi crassam & longam turundam, imbutam ovi albumine conquassato, ad tumoris usque fundum; sequenti die, alia facta sectione, & quidem ampla in collo exterius, parte, qua desinebat tumor, illæsis interim vasis majoribus, turundam pariter indidi vulneri æqualem, intinctam ovi albumine, super-

ſuperaddito goſſypio uſto, cum pulveribus ex ſanguine draconis, & bolo armena, ſanguini copioſe ſatis fluenti ſiſtendo. Sexto vero poſt die, nullo amplius periculo inflammationis imminente, intra os, & exterius in collo totum folliculum ferramento candente inuſſi; atque removendæ, ac detergendæ eſcharæ in parte externa digeſtivo uſus ſum ex terebinthina & butyro lotis aqua roſacea, vitello ovi, & oleo ſambucino; parte vero interna, globulis melle roſaceo imbutis. Laudabili vero pure apparente turundas inunxi unguento ex Betonica, iiſdem in dies decurtatis; interius vero applicui filamenta inſperſa pulveribus ex tuthia, cornu cervi uſto, & terra ſigillata; quibus ſpatio quadraginta dierum æger omnino ſanatus eſt, nunquam amplius recurrente morbo.

OBSERVATIO XXXII.

Linguæ ex vulnere ſclopeti curatio, partibus ſubjectis arcte coaleſcens, cum impedita locutione, perita ſectione ſeparata, ac reſtituta.

VIR quidam ruri degens, vulneratus ſclopeto mandibula inferiori, cum ejuſdem fractura, a ruſtico chirurgo curatus, digna certe medico curatio; cum enim in his vulneribus pus erodat plerumque propinquas partes, patiens non omnino fuit ſanatus; quod cum globulus utramque partem mandibulæ inferioris trajeciſſet, lingua parte inferiori, non ab eodem, ſed a pure fuit corroſa; prout & pars inferior ipſi ſubjecta, cui eadem

ita

ita annexa erat, ut patiens ne minimum quidem ipſam, non ſolum exerere, ſed nec movere, ac loqui poſſet. Curatione itaque ſuſcepta, ut linguam ad naturalem ſtatum reducerem, novaculæ acie paulatim ſejunxi ab invicem partes ipſas conjunctas, ſectione ſenſim quindecim dies continuata, qua ægro loquela integra reſtituta eſt, impoſito tantum ſub lingua, a ſectione, linteolo imbuto ovi albumine cum pulveribus boli armeni orientalis, necnon uſu aquæ hordei quotidie cum ſyrupo diamoron, ratione doloris & inflammationis; quandoque vero lactis, dolore urgente; quibus ægrum ſanavi.

OBSERVATIO XXXIII.

Tumor carneus, & ſchirroſus ad raninas, cum impedita locutione, & motu linguæ, ſectione & inuſtione ſolerti ſanatus.

ALIUM nobilem Veronenſem ſanavi, laborantem tumore ſub lingua, ubi raninarum ortus, magnitudine avellanæ majoris, duro, ſed carneo, qui impediebat locutionem, & motum ipſius linguæ; nulla cavitate, neque alia materia incluſa, quam carnea, qua conſtabat: verbo, tumor fuit potius ſchirroſus, quam alterius generis; doloris quippe expers, præterquam, remediis adhibitis. Facta itaque totius corporis expurgatione, deſcendi ad operationem, qui cum nec manubriolo, nec novacula, propter tumoris duritiem poſſem ipſum abſcindere, paravi inſtrumenta illi ſecando,

cando & inurendo accommodata, quibus mensis spatio eundem radicitus extirpavi, appositis solis pulveribus adstringentibus cum ovi albumine, prout in casu superius proposito; sedato dolore, ac prohibita inflammatione ab inustione, & sectione anodynis & medicamentis propriis; quorum usu omnino æger convaluit spatio duorum mensium.

OBSERVATIO XXXIV.

Tumor gingivæ, sub quo, non solum dens, sed & ejusdem alveolus, cum parte mandibulæ inferioris, usque ad os jugale, corrupta, ubi subortus novus tumor, qui sectus, patefecit labem, qua abrasione ex inustionibus superata, æger sanitati fuit restitutus.

TUMORES quidam in gingivis aliquando oriuntur, parulides a Græcis vocati, ex sanguine, qui ante suppurationem dolores graves inferunt, atque suppurati, nisi disrumpantur, alveolos dentium corrumpunt, unde plurimum fistulæ, quæ absumunt partem non solum alveolorum, sed mandibulæ quinetiam; prout superiori anno præ manibus habui Monachum quendam juvenem Divæ Justinæ, cui obortus tumor in gingiva, sub qua dens non solum corruptus fuit, sed & alveolus, cum parte mandibulæ inferioris, insigni adeo labe, ut pertingeret ad os usque jugale, ubi subortus fuit tumor insignis, qui a me sectus maximam copiam puris effudit; quem cum aliquot post dies specillo explorarem, inveni ossa prædicta omnino corrupta, erumpente per foramen eodem pure

re ex cohibito in ore ſpiritu. Curationem itaque molitus ſum ſcalpris prius abraſoriis; verum quia os erat corruptum uſque ad alveolos inferiores dentium, pluribus propterea inuſtionibus inurendum fuit, foramine patefacto uſque ad ſeparationem ipſius, quo educto, ad cicatricem locum deduxi. Quæ monuiſſe volui, ne ſuppurationem horum tumorum expectetis, a qua facillime corrumpuntur hæc oſſa, & oriuntur fiſtulæ inſignes, ægreque ſanabiles; ut propterea apparentibus his tumoribus in gingivis, ante ſuppurationem ſtatim ſint ſecandi ſcalpello, & quidem longa ſectione, quo ſanguis confluxus ad ipſam gingivam evacuetur. Qua ratione prohibebitis omnes prædictas affectiones; quod tum propria experientia, tum aliena firmatum; facta ſiquidem ſectione, & evacuato concluſo ſanguine, abſque ulla medicamentorum ope, ſola ſaliva natura ſectionem ſanat, ceſſante, quarta poſt horæ parte, dolore.

OBSERVATIO XXXV.

Meliceris colli prope aſperam arteriam, & venas jugulares externas, in cujus diſſecto folliculo alius ejuſdem generis tumor, ſed minor, delituit, ſua & ipſe membranula concluſus.

REVERENDUS Theatinus Genuenſis, ex familia Spinolæ, laborabat tumore colli, magnitudine ovi gallinacei, prope aſperam arteriam, & venas jugulares. Habita conſultatione cum viris præclariſſimis, ſtatuimus unanimes, tumorem

esse melliceridem, quo tamen dissecto nil aliud effluxit, quam serositas quædam flavescens; quod vero mirum, separato folliculo a tegumentis communibus, eoque secto, quo melius radicitus educeretur, sub eodem deprehensus alius tumor, suo & ipse folliculo obductus, eadem materia repleto, alio minor, qui sectus tandem serositatem flavam effudit. Hic vero ita excipiebatur a primo folliculo, ut videretur veluti innatare materiæ illi inclusæ, quem cum transversum forfice secarem, ac simul ramulum jugularis externæ ad nutritionem ipsius tumoris exporrectum, quo facilius folliculum extraherem, maximo impetu sanguinis copia erupit, quem tamen facili negotio digito, gossypio usto, & pulveribus adstringentibus suppressi, adeo ut ne ejus quidem guttula amplius effluxerit; cum vero folliculi reliquum nec forfice, nec cultro auderem abscindere, & extrahere, propter venas, & arterias subjectas, digestionem prius tentavi digestivo rosaceo; atque inflammationis metu a sectione, applicui oleum rosaceum circumcirca vulnus, & linimentum simplex. Facta digestione, superstite adhuc aliqua portione folliculi, tenuiori, & subtiliori ejus parti adhibui præcipitatum pulverisatum, crassissimæ vero, portiunculam caustici, atque paulatim sine ulla effusione sanguinis ambos folliculos absumpsi; sarcoticis postmodum cavitate carne inducta, & cicatrice epuloticis obducta longitudine digiti indicis; quibus feliciter fuit sanitati restitutus æger, non sine præmissa totius corporis expiatione, ex methodi lege.

OBSER-

OBSERVATIO XXXVI.

Tumor colli inflammatorius in puero menſem nato, cum læſa deglutitione, quatuor cucurbitulis cum ſcarificatione ſcapulis, & infra eaſdem, adhibitis, ſanatus. Aliquot exempla venæ ſectionis feliciter adminiſtratæ in pueris acuto morbo laborantibus.

PRÆTER alios tumores colli ab omnibus auctoribus deſcriptos, vidi in infantulo menſem nato, nunc Canonico Patavino, inflammatorium, externum ad glandulas bronchiales. Tumor hic progreſſu duorum dierum ita adauctus fuerat, ut nobilis infans non poſſet lac deglutire, cum proximo vitæ periculo; cui cum adhibitæ frictiones, & lotiones pedum, leviores forent pro magnitudine morbi, præſcripſi ſtatim quatuor cucurbitulas parvas, vulgo *cornetti* dictas, duas ſcapulis, duas vero infra eaſdem applicandas, tribus tantum, & quatuor ſcarificationibus adhibitis, & educto ſanguine ad uncias duas; quarum uſu tumor paucas poſt horas imminutus, ac ſenſim & ſenſim ſublatus, & feliciter ſanatus eſt, lethalis alioquin.

Neque metuendum hoc genus præſidii in tenella adeo ætate, præſente potiſſimum morbi magnitudine; cum ſæpius ego, ſecta quinetiam vena, ſanguinis miſſionem præſcripſerim, & quidem primo ex ſalvatella ejuſdem lateris, nobili Patavino ex familia Tergolina, decem annorum, pleuritide graviſſima laboranti, qui hoc præſidio ſub veſperam ſequenti die fuit liberatus, & omnino convaluit; quod contigit & alteri nobili Patavino ex fa-

milia Ridi, annorum ſeptem, laboranti itidem pleuritide, cum vehementiſſimo dolore pungitivo; cui educto pariter ſanguine ex ſalvatella, ad ſex uncias circiter, ceſſavit dolor, cum febris remiſſione; qui, aſſumpto poſtmodum ſyrupo roſaceo, cum manna, quarta integre ſanitati fuit reſtitutus: quo præſidio quinetiam uſus ſum in aliis pueris angina laborantibus, hac ratione adductus, & propria experientia, quod quampluribus pueris trium, quatuor, vel quinque annorum, vulneratis, aut ſaxo, aut cultello, vel aliquo alio inſtrumento, ſanguinis libra effluxerit aliquando; atque illi potiſſimum, cui ex ſecta arteria muſculi temporalis magna vis ſanguinis erupit; quem tamen juxta cum aliis ſanavi citra ullum in facultate auctrice detrimentum: quinimo ipſorum aliquos novi, adhucdum ſuperſtites, robuſtos, pingues, & carnoſos; ut proptetea in morbis cum vitæ diſcrimine, præſente indicatione venæ ſectionis, hoc præſidium non ſit reformidandum.

OBSERVATIO XXXVII.

Fiſtulæ colli anterioris infra laryngem, ex tumore a barbitonſore intempeſtive ſanato. Obſervanda in curatione vulnerum colli, ne venæ jugulares, & carotides arteriæ lædantur.

MULTAS ſanavi fiſtulas colli, potiſſimum vero qua laboravit adoleſcens quatuordecim annorum, in parte ejuſdem anteriori, infra laryngem, oborto primum ex contuſione tumore, cui a barbitonſore ſanato, ſuperſtes fuit fiſtula in-

ter utrumque annulum asperæ arteriæ, cum læsione utriusque cartilaginis, ex qua spiritus efflabatur. Habita itaque prius totius corporis ratione, medicamentis humores peccantes purgantibus, deveni ad topica; & primo quidem quatuor integumenta dilatavi, turunda ex spongia; deinde scalpro abrasorio partes ipsas cartilagineas utrinque læsas accurate abrasi; tum filamenta arida supra easdem applicui; postmodum unguento Isidis, quod occalescere cœperat in parte carnosa, attrivi. Tandem globulis ex filamentis, imbutis unguento ex tuthia, cum unguento Isidis, cavitatem opplevi; atque sensim & sensim imminutis globulis, cerato ex Diachalcitide, cum filamentis aridis cicatrice fistulam obduxi.

Hic autem observandum, quod si vulnera colli punctim inflicta fuerint, nec statim mortem inferant, pro signo hoc habendum sit, venas jugulares, & arterias carotides illæsas esse, ac propterea maxima cautione curanda; quia licet non pervadant totum collum, turunda tamen non est immittenda longa, crassa, sed brevissima, quæ integumenta non excedat, quæ principio imbuenda ovi albumine, superinjecto postmodum linteolo duplicato per totum collum, eodem ovi albo intincto, cum bolo armena, & sanguine draconis: educto deinde sanguine, pro virium tolerantia, atque exhibito medicamento leniente postero die; a quibus, per duos dies non immutanda remedia parti vulneratæ adhibita, cum solum linteolum ex usu sit sæpissime, quotidie prædictis pulveribus cum ovi albumine inductum. Victus sit solum ptisana hor-

deacea

deacea bis per diem exhibita; potus vero aqua hordei pauca copia; quod si deinceps inflammationis metus ingruat, ex altero brachio sanguis ducendus, justa quantitate; atque urgente dolore, viribusque permittentibus, affigendæ quinetiam cucurbitulæ scarificatæ: omni quippe ingenio, & arte prohibenda generatio puris, utpote quod venas, & arterias corrodat, cum mortis præsenti periculo; prout observavi in quibusdam ab imperitis male curatis, dum intruderent turundas longas admodum, a quibus puris copia congesta, venas, & arterias consumpsit, mortisque causa fuit; ut propterea duobus aut tribus post diebus, removeam turundam illam brevem, applicato deinde linteolo inducto cerato ex cerusa; repetito alio perinde duplicato eodem modo, pulveribus prædictis, cum ovi albumine inducto, quibus, spatio octo, aut ad summum decem dierum, hæc vulnera sanare consuevi; servata tamen semper diæta tenuissima, ne humores ad partem vulneratam confluant, atque in purulentam materiam conversi vasa erodant.

Quod si vulnus trajiciat collum, hac methodo utor, imposita scilicet brevissima turunda utrinque eodem modo, quod superius proposui. Animadvertendum præterea, hæc vulnera nunquam esse tentanda specillo, ne, quod facile contingere potest, disrumpatur vena, aut arteria, cum vitæ proximo periculo. Qua methodo multos sanavi, multosque quinetiam mortuos vidi, diversa ab hac curatos.

De

De morbis Thoracis.

OBSERVATIO XXXVIII.

Duæ fiſtulæ ſub axilla, variis remediis fruſtra tentatæ, igne actuali feliciter ſanatæ.

QUIDAM laborans duabus Fiſtulis profundis ſub axilla me acceſſit, variis fruſtra tentatis remediis; quippe, quæ cum ad ſubjectas uſque coſtas penetrarent, inciſiones proinde non admittebant ſine vaſorum læſione, ac præſenti vitæ diſcrimine. Cum autem medici uſi fuiſſent primo corroſivis; poſtmodum vero compreſſionibus, ligaturis & hujuſmodi præſidiis, incaſſum tamen; ego, corpore jam expurgato, ſtatim ad operationem me accingens, utramque fiſtulam ad fundum uſque inuſſi, ferramento candente, abſque cannula, repetitis vicibus, donec omnino, & æqualiter toto fiſtularum ſinu callus attereretur; eſcharæ vero detergendæ, turundis primo longis, & craſſis, butyro illitis, poſtmodum digeſtivo uſus; pure vero apparente laudabili, alias immiſi, inductas unguento ex Betonica, quas quotidie breviores paravi, quibus omnino remotis, pulvino ex linteolis ſub alis, compreſſa parte ligatura ſatis arcta, ſpatio viginti dierum ægrum ſanitati omnino reſtitui.

OBSERVATIO XXXIX.

Qua ratione curandæ fiſtulæ thoracis, eum labe ipſius oſſis ſterni, quod abraſione ſolum, nonnunquam vero inuſtione, tentandum.

FISTULAS ſæpiſſime præ manibus habui, ex abſceſſu, aut vulneribus ſuperſtites, quæ aut corruperant, aut aliqua ſaltem labe affecerant os ipſius ſterni, ex abſceſſu potiſſimum, ratione redundantis puris; quo caſu, amplianda fiſtula, aut ferramento incidente, ſi opus fuerit, aut turunda ex ſpongia; tota poſtmodum pars oſſis corrupti abradenda, dum caro laudabilis, paucis poſt horis illi accreſcat; tunc vero imponendi globuli ex filamentis imbutis unguento ex Betonica, aut Matriſylva, atque carne inducta, cicatrix, medicamentis exſiccantibus alias propoſitis, obducenda; quod ſi caro parvo temporis ſpatio non ſuccreverit, indicio fuerit, totum corruptum os non eſſe abraſum, ac proinde operationem repetendam, donec caro optima adnaſcatur, quo aliis poſtmodum remediis detur locus. Nunquam vero deveniendum ad inuſtionem ipſius oſſis ſterni, quia non abſcedit, aliorum more; quæ licet ex toto corrupta non ſint, ſed aliqua tantum parte, ſi inurantur, ſola illa labefactata abſcedit, ſuperſtite alia laudabili; quod non contingit oſſi ſterni, quod lentum ſatis, non poteſt ita facile in ſquamulas dirimi; quin potius inuſtione ad internam uſque illius partem pervadente, totam partem corruptam abſcedere neceſſe eſt, non quidem ſpatio triginta, aut qua-

draginta

draginta dierum, prout alia ossa, sed trium aliquando annorum: unde consulo, ut nunquam os sterni inuratis; observavi siquidem in multis non abscessisse, nisi duobus vel tribus annis exactis; ut propterea tutior, & facilior sit curatio per abrasionem, quam per ustionem; quæ methodus curandi fistulam a vulnere; vulneris autem, quod non penetret in cavitatem, principio statim ad mutuum contactum labia adducenda, & quidem si amplum fuerit, per suturam, si vero angustum, per compressionem, prohibita puris generatione, ne os ipsum corrumpat, aut saltem afficiat: qua ratione in his vulneribus non penetrantibus, sed lædentibus tantum os ipsum sterni, progressu octo vel decem dierum illa ad cicatricem perduxi, solo apposito cerato ex cerusa vel ex Diachalcitide.

OBSERVATIO XL.

Vulnus sclopeti in articulatione humeri cum scapula, sanatum, decem annis incolumi ægro; a quibus oborto in eadem parte tumore, totum acromium corruptum volsella eductum.

MERCATOR quidam ex familia Merulorum, vulneratus sclopeto in articulatione capitis humeri cum scapula, sanatus ab excellentissimo Julio Casserio Placentino, anatomes & chirurgiæ professore magni nominis, decem annos integra usus valetudine, tumore insigni demum laboravit, quo loco cicatrix occalluerat, cum febre, & dolore gravi, quo statim a me secto, maxima copia puris ex eodem effusa est, immissa postea turunda im-

buta ovi albumine, atque ſuperinjecta ſtupa eodem madefacta; poſtero vero die metuens ne tumor hic cauſam haberet aliquam corruptionem oſſis, cum ſpecillo id explorarem, deprehendi fruſtulum oſſis mobile, quod volſella eduxi, totum ſcilicet acromium ipſius ſcapulæ; digerentibus poſtmodum medicamentis, prius ſarcoticis, demum epuloticis uſus, ſpatio menſis perfectiſſime ægrum ad ſanitatem deduxi.

Non itaque mirum, ſi in vulneribus ſclopetorum, multo temporis ſpatio oſſa læſa abſcedunt: hoc ſiquidem in praxi frequentiſſimum.

OBSERVATIO XLI.

Vulnerum in Thoracis cavitatem penetrantium, tum eorum quæ, læſis intercoſtalibus vaſis, ſanguinem in eandem effundunt, tum quæ iiſdem integris, infliguntur, vera curandi methodus.

FREQUENTISSIME obſervavi, Thoracis vulnera in ejuſdem cavitatem penetrantia, ſine ulla tamen læſione partium internarum: quæ quidem duplicis generis, alia quæ vaſa intercoſtalia lædunt, ex quibus copioſus manans ſanguis in ejuſdem cavitatem delabitur; alia vero, quibus vaſa illæſa ſanguinem in eandem non effundunt. Prioris generis vulnus patens ſervandum; quam curandi methodum omnes medicinæ ſcriptores proponunt; ſi vero nihil ſanguinis in cavitatem thoracis effuſum fuerit, quod ſuis patet ſignis, abſentia ſcilicet ſymptomatum, ex ſanguine in eadem collecto; in quibus ſunt febris, tuſſis plurima, gravitas

gravitas ſupra diaphragma, & alia hujuſmodi, tunc immiſſa breviſſima turunda in orificium ipſius vulneris, imbuta ovi albumine, & ſuperinjecto linteolo eodem madefacto, cum bolo armena, & ſanguine draconis, leviter faſcia comprimo partem læſam ; atque ſequenti die, remota turunda ex toto, appono ceratum ex ceruſa ; quibus ſpatio ſeptem aut octo dierum, patientes ſanos præſto. Qua methodo quinetiam vulnera thoracis ejus tantummodo muſculos penetrantia, ad ſanitatem deduco, ſpithamam licet ampla.

OBSERVATIO XLII.

Ex vulnere Thoracis inter quartam, & quintam coſtam, Epilepſia ſuborta, qua nunquam alias correptus fuerat æger, turunda immiſſa, recurrens.

CUm duo ſtudioſi inter ſe digladiarentur, eorum alter ex familia Curtorum, vulneratus thorace, inter quartam & quintam coſtam, prolapſus eſt in terram Epilepticus, cum ſpuma in ore, motibuſque convulſivis, a quibus ſymptomatibus, patiens mortuo ſimilis domum deportatus, pulſibus tamen validis ; quia vero barbitonſor jam obligaverat vulnus, ipſum eodem ſtatu dimiſi, quod cum accidiſſet matutinis horis, ſub veſperam denuo accitus, redintegratis ſenſu & motu, poſtero die vulnus obligavi, cum facultates principes convaluiſſent ; quod cum curarem demiſſo ſpecillo, patiens graviter conqueri cœpit de dolore, cum levi quadam convulſione, Epilepſiæ ſimili, cujus cauſa ſpecillum removi, atque a turunda abſtinui, a

barbitonſore antea immiſſa, appoſitis ſolis filamentis digeſtivo roſaceo imbutis, ac ſuperaddito cerato ex ceruſa, & quidem tertia die; quarta vero, applicato eodem cerato, quibus ſpatio novem dierum ex toto fuit ſanatus æger; qui, cum nunquam alias Epilepſia laboraſſet, ut mihi retulit, ex vulnere ſolo ea correptus eſt, ratione ſcilicet nervi intercoſtalis læſi, inculpata valetudine etiam nunc Venetiis degens.

OBSERVATIO XLIII.

Pus ex vulneribus Thoracis ſuperioris in ejuſdem cavum effuſum, ſine ſectione quandoque per alvum expurgatum, convaleſcentibus illico ægris, quo id citius contingit.

VULNERA penetrantia Thoracis parti ſuperiori inflicta, ita ut materia intus collecta non poſſit adeo commode expurgari, in empyema degenerant, ex omnium ſententia; qua ratione quidam a me perforati ſectione inter quintam & ſextam coſtam, evacuata materia, plerique ſanati fuere. Verum obſervatione dignum, ſine ſectione eandem per alvum expurgari: quam tamen viam ſectione anatomica rimari non potui; quod & ab Hippocr. quinetiam obſervatum libro de morbis; ut propterea quidam illam crediderint non eſſe pus, ſed chyloſam potius ſubſtantiam, fruſtra propterea applicatis hujus cauſa ventriculo remediis. Obſervatum quinetiam a me, quod quotieſcunque citius materia expurgatur ſpatio nempe, ad ſummum, diei, ſtatim patientes convaleſcunt, materia

materia ex vulnere non amplius manante, & quod mirum, febre quinetiam cessante, utpote quæ, eadem in cavitate Thoracis hærente, est continua: quinimo hoc signum pathognomonicum censetur, patientes immunes esse a febre, cum nulla in Thorace sanies, quæ vulnus statim occludendum indicat, qua contra sensim exudante, omnes moriuntur; quia mora sua dum permeat, partes internæ exulcerantur, pus augetur, atque ulcera, febrisque quotidie invalescunt, cum præsenti vitæ discrimine. Quod propterea animadvertendum illis est, qui adhibentur his curationibus, ut scil. si pus brevi spatio temporis non evacuetur, ejus eductionem quam citissime medicamentis curent; qua ratione exhibeo aut aquam hordei, vel mulsum, quæ paulatim detergent, ac evacuationi aptum reddunt, non sine ope naturæ illud expellentis; quo subsidio non egent robustiores, qui paucis diebus totam materiam purulentam extrudunt, & sanantur, nisi hæc evacuatio diutius protrahatur, quæ illis mortem inferat. Non autem hic propono modum curandi vulnera Thoracis, cum ab aliis satis superque de his actum sit.

OBSERVATIO XLIV.

Empyema ex pleuritide, sectione inter quintam, & sextam costam, felici successu sanatum, frustra adhibitis ex consilio medicorum magni nominis, externis medicamentis.

QUÆ vero observavi in Empyematicis, nunc in medium producenda. Nobilis Patavinus,

nus, ex pleuritide non expurgata, incidit in Empyema, tanta puris copia in cavitate Thoracis conclusa, ut iterum, & tertio per diem incideret in lipothymiam, syncopi proximam; quem propterea cum decrevissem perforare, neque ejus parens hoc admitteret, vocavit medicos hujus civitatis primarios, & potissimum Jo. Veslingium, meum olim in praxi discipulum, præter alios, quorum nomina non refero, quoniam Patavii res est notissima; cum quibus habita consultatione, proposui sectionem inter quintam, & sextam costam, ab omnibus auctoribus laudatam, atque propria experientia sæpissime felici successu administratam, quam cum medicus quidam imprimis improbaret, hujus loco præscripsit cataplasma, apponendum Thoraci, cujus præsidio materia purulenta discuteretur; quem secutus quinetiam Veslingius, quo tamen præsente sæpissime hanc operationem feliciter peregeram, eam & ipse damnavit, metu scilicet læsionis vasorum intercostalium; quorum opinionem miratus, qui hæc in medium afferre ausi, sequenti die mane Thoracem secui inter quintam & sextam costam, immissa turunda crassa satis, quæ foramen patens servaret, quam sub vesperam eduxi, ac simul tres, & quod excedit, puris libras; a quibus nobilissimus juvenis a lipothymia convaluit; quem postmodum curavi, prout alioqui vulnera Thoracis, educta scilicet quotidie materia purulenta, atque immissa in vulnus paucis post diebus, cannula plumbea, per quam tota sanies penitus exhausta; qua demum educta, ad cicatricem tandem vulnus spatio viginti octo dierum adduxi.

OBSER-

OBSERVATIO XLV.

Ex vulnere in thoracis cavum penetrante inferius, perperam viginti dies obligato, febris, totius corporis macies, cum delirio ſuborta, a ſuppreſſo pure, quo expurgato, omnia remiſſa, ſanato ægro. Ex ſqualore corpus ſquamis inſtar piſcium obſitum. Error vulgarium chirurgorum, qui vulnera thoracis non explorata, aquis balſamicis intempeſtive occludunt, notatur.

ACCEPIT quidam vulnus in Thoracis cavitatem penetrans, parte tamen decliviori, quod cum chirurgi quidam Tarviſini viginti dies obligâſſent, neque ejus altitudinem deprehendiſſent, negligentia, an imperitia dubium, maxima proinde copia puris in Thorace congeſta, incidit patiens in febrem continuam, cum macie totius corporis, rubore faciei, ac delirio, his potiſſimum verbis expreſſis, opus ſibi eſſe duobus fonticulis, quo materia concluſa expurgaretur; quod non omni ratione vacabat, quanquam non diſtingueret locum deliteſcentis puris, cum duos brachiis inurendos mandaret. Patavium eodem delato, cum omnia prædicta accuratius expenderem, deveni in cognitionem, cavitatem Thoracis oppletam eſſe pure; quod experientia patefactum, demiſſo in vulnus ſpecillo, in quod proinde immiſſa turunda, poſtridie eduxi phialam puris plenam, delirio ceſſante, & febre remiſſa: quod vero mirum, totum hujus ægri corpus, ratione ſiccitatis, & ſqualoris, ſquamis inſtar piſcium obſitum fuit, vocatis

tis ad rei novitatem, clarissimo Dominico Sala, cum multis studiosis, raro casu, nec unquam antehac conspecto; prout & observatione dignum, quod æger macie confectus, atque omnium judicio brevi moriturus, pure per cannulam plumbeam continuo educto, atque injectionibus ab auctoribus propositis, spatio duorum mensium ex toto convaluerit, multos etiam annos incolumis.

Quæ sæpissime quinetiam accidunt hoc tempore, dum imperiti quidam, aquis suis balsamicis, & balsamis adstringunt partes externas vulneris, relicta postmodum ejusdem cavitate pure oppleta, unde Empyematici moriuntur; qui propterea pro ignaris omnino habendi methodicæ artis, atque Empiricis, & Agyrtis, qui in circulis popello illudunt, dum sexta aliqua corporis parte, balsamicis suis medicamentis, sordibus potius, sequenti die publice vulnus obductum exhibent, cum pauca tantum cutis secta fuerit, quam obligatam, & compressam, non sine naturæ ope agglutinant; quod & mihi experientia compertum, vulnera scilicet externa, angusta potissimum, nullo adhibito medicamento a natura sanata, solo applicito ovi albumine, trium, aut quatuor dierum spatio; cum tamen ignari, & vulgares homines hos Empiricos Deorum loco habeant, hæc vulnera externa videntes occlusa, cunctis ad ipsos confugientibus, qui licet propria ignorantia delusi, ægrorum erroribus potius quicquid secus acciderit adscribunt, atque ita seipsos ab omni crimine tutantur, non sine multorum interitu.

OBSER-

OBSERVATIO XLVI.

Ex vulnere Thoracis, superiùs, magna puris copia in ejusdem cavo congesta, sectione inter quintam & sextam costam expurgata; nec non per os, & urinam, diei spatio.

CUJUSDAM scribæ filius, ex Agiaciorum familia, vulneratus parte superiori thoracis ad ejus usque cavum, ex quo quum pus ægre expurgaretur, multa copia in eodem congestum, decrevi ipsum secare inter quintam & sextam costam ejusdem lateris, imposita postmodum turunda, ut superius dixi, sequenti die, qua educta, duæ puris libræ effluxerunt. Observatione vero dignum, non solum vulneris orificio pus emanasse, sed & per os quinetiam magna copia, necnon per urinam quoque ad libram unam, & quod excedit, per diem; quæ viæ licet omnibus pateant, non tamen naturæ consuetæ, facta potissimum sectione, quæ materiam copiosam effudit; cum tamen patiens esset juvenis decem & octo annorum, ac robustus, natura propterea has vias communes sibi paravit, ægro spatio mensis omnino sanato, & adhucdum incolumi, ob rationem superius propositam.

Dubium vero nonnullis, qua ratione materia purulenta supra diaphragma hærens, non impediat respirationem, cum tamen hoc Galeno instrumentum sit proprium respirationis; quod scilicet experientia sit ipsis compertum, quendam nobilem Bellunensem fistula laborantem Thoracis, inter

ſextam & ſeptimam coſtam, nulla reſpirandi difficultate laboraſſe; cujus morbi cauſa, conſultatione habita cum viris hujus urbis præclariſſimis, negantibus multam adeſſe puris copiam in cavitate Thoracis, nulla potiſſimum reſpirationis difficultate illi moleſta; illorum tamen opinionem mordicus oppugnavi, materiam ſcilicet purulentam intus concludi affirmans, cujus ratione immiſi turundam craſſam ſatis, & longam circa horas veſpertinas, vocatis ſequenti mane multis ſtudioſis, qui conſultationi interfuerant, quibus præſentibus, cum turundam educerem, erupit ex Thoracis cavo libra, & quod excedit, puris, fœtentis adeo, ut adſtantes præ odoris gravitate excedere coacti fuerint, quod pus eo confluxerat ex tumore thoracis, quo ſex ante menſibus laboraverat patiens, ſuperſtite poſtmodum fiſtula prædicta. Ex quibus patet, quod quotieſcunque pulmones pus non contingunt, vel moto quinetiam ipſo diaphragmate, tunc reſpiratio illæſa eſt. Quod vero aliquis objicere poſſet, qua ratione ſcilicet innoteſcere poſſit pus in ipſa cavitate concluſum, nulla præſente reſpirandi difficultate; reſpondeo, obſervandum eſſe, quod quando adeſt minima portio puris in Thorace, id non fit ſine febre; quod eſt ſignum illius pathognomonicum, præter alia ab auctoribus propoſita; ut propterea ſuperius admonuerim, vulnera Thoracis non eſſe ad cicatricem ducenda, niſi patientes immunes ab ipſa fuerint aliquot dies: quinimo advertendum quinetiam, quod quando purulenta materia in cavitate Thoracis ſupra diaphragma decumbens, non ſuperat pulmonum alas, tunc per

tuſſim

tuſſim non expurgatur; quia admittere non poſſunt, eandem non contingentes. Nobilis vero hic patiens non ſolum laboravit fiſtula ſimplici thoracis, ſed & præterea duabus coſtis corruptis, quas proinde abradere opus fuit, non ſine quibuſdam aliis remediis: qui tamen cum per negotia hic morari diutius non poſſet, non integra valetudine diſceſſit, illi tantum præſcriptis, brevi eo temporis ſpatio, injectionibus ex vino mulſo, & aquis Thermalibus ſulphureis; in quarum uſu mirum occurrit, quod ſtatim infuſæ tuſſi excernebantur, ex vino vero injecto, medicamentis potiſſimum imbuto, illico nulla mora, maximo impetu rejiciebantur majori copia; ut propterea obſervandum ſit, non ſolum pulmones, raræ utpote ſubſtantiæ, ſed etiam omnes partes noſtri corporis ſuis poris patere, per quos non ſolum excrementa communia, ſed etiam materiæ ſanioſæ extruduntur ad communia loca; ſicuti contingit in vulneribus thoracis, quibus non ſolum ex locis omnibus notis materia purulenta fluit, ſed etiam per inteſtina.

OBSERVATIO XLVII.

Ex vulnere Thoracis fiſtula ſuborta, quæ ſpatio aliquot menſium pervadens ad capſulam cordis, hujus ſubſtantiam ad fibras uſque cavitatis abſumpſit.

Ex vulnere ſterni ad quartam coſtam ſiniſtra parte, ſuborta fiſtula in quodam Veronenſi; cum per aliquot menſes eadem laboraſſet, ad ejus curationem me vocavit; cujus corpore primo expurgato, nulla licet ſpe ſalutis, ratione maciei, qua confectus erat, necnon febris, & virium imbecillitatis,

tatis, immissa turunda, copiosum pus eduxi, a quo aliquot post diebus syncope correptus æger vitam cum morte commutavit.

Dissecto cadavere, inveni capsulam, & fere totam cordis substantiam ad fibras usque ab ulcere exesam. Videant igitur, an constare possit sententia Aristotelis lib. 3. de partibus animalium cap. quarto, quod cor nullum vitium grave diu patiatur; siquidem hic patiens diu vixit, quamdiu scilicet ulcus, & fistula penetravit ad cavitatem, aut ventriculum sinistrum ipsius cordis.

OBSERVATIO XLVIII.

Ex Aneurismate arteriæ magnæ sub corde, sanguis effusus in pulmonem dexterum, cum suffocatione patientis.

ADMODUM Reverendus Pater, Franciscus Bettotus, Metaphysices in hoc Gymnasio publicus professor, ætate quinquaginta sex annorum, decem aut duodecim annos pulsationem præternaturalem in sinistra Thoracis parte, ubi cordis præcipue pulsus micat, passus est, quæ ab anatomes ignaris cordis palpitatio censebatur. Ego vero accitus, conjeci ipsum laborare aneurismate, ex quo postmodum multis incassum tentatis remediis, noctu suffocatus obiit.

Dissecto cadavere, cavitatem thoracis dexteram sanguine refertam observavi, cui copia seri superfusa erat, pulmonis dextri substantia consumpta, & sola ejusdem superstite membrana, instar sacculi, qua dissecta, patuit membrana interna arte-

riæ

riæ magnæ, prius quidem laxata; poſtmodum vero, cum dilatationi nullus eſſet locus, diſrupta. Aneuriſma itaque fuit in arteria magna extra cor, duos ſolummodo digitos tranſverſos; quo loco ſanguis a ſiniſtro ventriculo effuſus, valido impulſu prius internam diſrupit membranam, externa dilatata, qui, cum nullum aliud pateret ſpatium, intra pulmonem dextrum ſibi viam fecerat, ubi calore, motu, & compreſſione, ſubſtantiam ejuſdem conſumpſerat.

OBSERVATIO XLIX.

Difficultas reſpirationis, cum dolore hypochondriorum, ex amplo corde firmius annexo Diaphragmati & Pleuræ.

VENETUS quidam annorum quadraginta, temperamenti calidi, & humidi, crapulæ deditus, de difficultate reſpirationis, & hypochondriorum anguſtia conquerebatur, qui multis adhibitis fruſtra remediis, Patavium cum veniſſet, poſtera nocte morte repentina extinctus eſt.

Hujus aperto cadavere, in hypochondriorum regione nihil quidem præter naturam ſe prodidit; verum in Thorace cor adeo amplum obſervavi, ut tria naturalis magnitudinis æquaret, ventriculis itidem ampliſſimis, cujus capſulæ ubique preſſius adhærebat, ſuperiori, ac lateralibus partibus pleuræ etiam annexum; inferiori vero diaphragmati, nec ſolum membranoſæ ejuſdem parti, ſed ob ejus molem, carnoſæ quinetiam. Ex quibus conjicere non præter rationem fuit, præfatam gravem reſpirationem

onem non aliunde ortum duxisse, quam a pulmonum & diaphragmatis compressione, quæ & caussa fuit doloris hypochondriorum, & potissimum distensionis ejusdem.

OBSERVATIO L.

De morbis infimi ventris.

Dolor ventriculi, cum sanguinis vomitu recurrens, in abscessum fundi ejusdem mutatus, frustra curatus, tandem omnino sanatus.

SANAVI mulierem duos menses ventriculi dolore laborantem primò, postmodum vero sanguinis vomitu, ad libram unam, qui sponte sedatus aliquot dies, nec ullo dolore molestus; quo tandem denuo recurrente, a peritissimis Venetis medicis eadem curata medicamentis per os exhibitis, incassum tamen, Patavium se contulit, cujus ego in Nosocomio D. Francisci curationem ita sum aggressus. Primo sanguis eductus e brachio, tum e pede; atque exhibitum mel rosaceum solutivum; tribus vero, aut quatuor post diebus a medicamento assumpto, cum vomuisset libras duas circiter puris cum sanguine mixti, indicium præbuit abscessus in fundo ventriculi; præter continuam querelam de dolore ipsius partis, nulla licet materia excreta per alvum illi proximam; eidem exhibui postmodum aquam hordei quindecim dies, mixtam cum melle rosato colato; cujus usu vomuit tria frustula tunicæ internæ ipsius ventriculi, longa, & lata quatuor digitos transversos, non sine

multorum

multorum admiratione; necnon aliquot dies postea portiunculam aliquam puris cum ſanguine mixti; quibus abſtergendis, exhibui aquam Tettutianam quatuor dies, cum melle roſato ſolutivo; poſtmodum bolos ex ſaccharo roſato antiquo, pulvere boli armenæ orientalis, & lapide hæmatite, ac dimidia poſt hora, uncias quinque decoctionis Plantaginis, Polygoni, Balauſtiorum, & Hypociſtidis; quibus ſpatio duorum menſium ægra omnino convaluit, in hunc uſque diem incolumis.

OBSERVATIO LI.

Vulnus abdominis penetrans, cum prolapſu omenti, quod ſectum, licet non omnino corruptum, nec tamen obligatum, ex magna vi ſanguinis in inguen ejuſdem partis decumbentis, abſceſſum in eo excitavit, qui ſectus, educto multo pure, remediis accommodatis perfecte ſanatus.

SUTOREM vidi abdomine læſum, vulnere penetrante, cum prolapſu omenti, quod cum Barbitonſor ſecuiſſet, non omnino alienatum, & gangræna corruptum, neque obligaſſet, ita ut ipſo in ſedem ſuam compulſo ſanguis ex venulis aſſidue manaret, qui ad partem inguinis ejuſdem lateris illapſus, atque congeſtus, viginti poſt dies circiter abſceſſum magnum excitavit; quem, vocatus ſecui, maxima puris copia effluente, atque barbitonſori præcepi, ut continuo turundam immitteret, donec tota materia exhauriretur, eadem paulatim decurtata, tum poſtmodum omnino educta, ad obductam uſque cicatricem, more conſue-

to.

to. Obſervandum vero, ex ſententia omnium auctorum, non eſſe ſecandum omentum, niſi filo conſtringatur, quod in vulnere relictum natura præter ullum incommodum extrudit, præcepto barbitonſoribus maxime obſervando.

OBSERVATIO LII.

Tumores jecoris ſuppurantes, in gibba potiſſimum ejuſdem parte tuto ſecantur; in cava vero, per urinam expurgandi, exemplo virginis, quæ tumore ejuſdem partis laborans, per urinam magna vi puris excreta, eo liberata eſt.

TUMORES aliquando in jecore ſuboriuntur, in quibus alii ſunt crudi, & nunquam ſuppurant, alii vero ad ſuppurationem veniunt; & quia jecur pauci eſt ſenſus, nervulis quippe gibba tantum ſui parte donatum, non ita facile propterea, niſi progreſſu temporis horum differentia dignoſcitur: tunc enim qui ſuppurant, gibba potiſſimum ipſius parte in acumen prominent, & ſectionem indicant, nullo vitæ diſcrimine; prout ego in multis ſum expertus, ſectis licet integumentis communibus, muſculis, & peritoneo; quod ſi in cava delituerit, per urinam expurgandus, ut obſervavi in Veſtali virgine Divæ Annæ, ex Buzzacarinorum familia, quæ cum maximam copiam puris minxiſſet, a tumore liberata eſt, dolore licet jecoris quandoque moleſto, cum febre; a quibus tamen ſola evacuatione ſanguinis ex vena jecoraria dextri cubiti, convaluit; quod non contingit tumori partis gibbæ jecoris, cui ſecto imponenda

ponenda turunda, imbuta ovi albumine; tum digerentibus utendum, prout in vulnere illius partis; poſtmodum ſarcoticis; tandem epuloticis cicatrix inducenda, evacuata prius tamen tota materia purulenta, turundarum ope, necnon cannulis plumbeis, quibus utpote citius & commodius expurgatur. Qua ratione multos ſanavi, quorum aliqui adhucdum incolumes degunt.

OBSERVATIO LIII.

Fiſtula umbilici ad inteſtina uſque ſerpens, diu fruſtra curata, parvo temporis ſpatio feliciter ſanata.

PATREM quendam Theatinum vidi, laborantem fiſtula Umbilici, ad inteſtina uſque penetrante, de quorum dolore erant querelæ ex demiſſo ſtatim in eandem ſpecillo; quem hac methodo curavi. Facta ſcilicet totius corporis expurgatione, inuſſi totum orificium fiſtulæ jam calloſum, & induratum immiſſa in illud parva turunda, quo omnis cruſta ſimul cum callo attereretur, & quidem imbuta a principio butyro, poſtmodum digeſtivo, quam facta concoctione eduxi, appoſitis filamentis, illitis unguento ex Betonica, & ſuperdato cerato ex Diachalcitide; atque octo poſt diebus circiter abſtinui a filamentis, ſolo contentus cerato, quo cicatricem induxi, ægro ſpatio viginti dierum ſanato; qui a medicis Mutinenſibus multos menſes incaſſum fuerat curatus.

OBSERVATIO LIV.

Epiplocele cum ſarcocele conjuncta, ex eroſione omenti complicati, enata carne in ſpithamæ longitudinem ex inguine propendente.

QUIDAM Eſtenſis in Patavino Xenodochio habuit prominentiam longam ſpithamam, inſtar priapi ex inguine luxuriantem, ubi proceſſus peritonæi, craſſam vero duos digitos tranſverſos, adeo ut non inconcinne æmularetur formam alterius membri virilis. Cum vero ab ægro quærerem hujus morbi originem, atque negaret eſſe inteſtinum prolapſum, cujus certe nullum aderat ſignum, ex ejus verbis conjectura aſſecutus ſum, eſſe omentum complicatum, cum prius Bubonocele laboraſſet, poſtmodum abſceſſu, quo diſrupto, prorupit omentum, atque ſenſim ita convolutum fuit, illique propter eroſionem caro quædam inter plicas accreverat in prædictam formam; quem hoc modo curavi. Primo expurgatis humoribus redundantibus, portiunculam dictæ prominentiæ ſecui, ampliato uſque adeo vulnere, ut omentum implicatum ſe proderet; quod duobus vel tribus poſt diebus ſecui ex toto ad inguina uſque; tum digerentibus; demum conſuetis exſiccantibus cicatricem obduxi, incolumi adhucdum ægro, & omni moleſtia vacuo.

OBSER-

OBSERVATIO LV.

Bubonocele, locus bubonis venerei ab imperito barbitonsore secta, prodeuntibus alvi fæcibus, brevi temporis spatio sanata.

VILLICUS quidam Bubonocele laborans, barbitonsorem accersit, qui venereum bubonem cum existimaret, ejus proinde sectionem suadebat; quanquam æger cum nulla alia muliere, uxore propria excepta, rem se habuisse sancte affirmaret, honesta equidem, ac pudica; cum vero tonsor opinionem suam tueretur mordicus, atque omnino sectione opus esse, eam tandem miser villicus admisit, ex qua cum fæces erumperent, statim in lipothymiam prolapsus est, tonsore obstupescente. Ego vero cum casu illac transirem, vocatus, statim digito compuli intestinum in locum proprium, applicato ovi albumine, cum sanguine draconis, atque linteolo quadruplicato compressione facta arctius nonnihil constrinxi quatuor dies, a quibus, cerato demum ad herniam ab Aquapendente usus, spatio decem dierum, sectæ partes coaluerunt. Tandem meo consilio totum vitæ tempus gestato cingulo, multos annos incolumis vixit.

OBSERVATIO LVI.

Quinque fiſtulæ femoris ex vulnere ſclopeti cum tumore & oſſe carioſo, male curatæ, ſublato callo, & accommodatis remediis ſanatæ quidem, ob extremum tamen os fractum ſupra aliud diutius coaleſcens, aliorum medicorum incuria, claudicante ægro. Quod antiquæ fracturæ ex vulneribus ſclopetorum ſint inſanabiles.

MEMINI me curaſſe Illuſtriſſimum Vincentium Gritti, ſclopeto vulneratum in femore, novem menſes Venetiis fruſtra curatum. Laborabat autem quinque fiſtulis femoris, & inſigni ejuſdem tumore, cum oſſe carioſo, Illuſtriſſimo ægro adeo emaciato, ut oſſa ſola cute tecta apparerent, accedente febre fixa, ex fiſtulis orta; quem cum interrogarem de remediis, & methodo curationis antea adhibitis, reſpondit, ſine turundis proceſſiſſe, applicito quodam cerato, & cataplaſmate ex farina lupinorum, theriaca, & vino malvatico; præſcripta a medicis victus ratione ex pane furfuraceo, & carnis loco, utpote quæ vulneribus ſclopetorum noxia, oleribus, vel ſaltem aliquando ſolius vervecinæ conceſſo uſu; quod valde mirari ſubiit, cum fiſtulæ, omnium conſenſu, non ſanentur niſi ſublato callo; qui non ſolum his accreverat, ſed & oſſis quinetiam corruptio accedebat: tumor autem a cataplaſmate calidiori, & nimis exſiccante induratus adeo fuit, ut reſolvi omnino non poſſet. Ego vero hoc modo curationem ſum aggreſſus, præſcripta primo victus ratione

tione, ex pane ſcilicet triticeo puriſſimo, pullis junioribus, glandulis, ac cerebris vitulorum, ovis ſorbilibus tremulis, ptiſana hordeacea, vino oligophoro, & hujuſmodi, exhibui quandoque ex pharmacia, ſemiunciam floris caſſiæ noviter extractæ, præſcripto aliquando clyſtere, aut glande ad alvum ciendam; a quibus, quinque fiſtulas prius dilatavi turundis ex medulla milii indici, ſeu ſorgi, aliquando etiam ex ſpongia: & quia tumor, curationem impediebat, illi applicui aliquot dies cataplaſma Galeni 2. lib. ad Glauconem, ex farina triticea, aqua, & oleo communi, quibus brevi ſpatio temporis ex toto diſcuſſus eſt; expurgata quinetiam ſenſim materia, prout in omnibus fiſtulis, in eo congeſta, atque in pus converſa, earum dilatatione. His peractis, deveni ad abraſionem oſſis carioſi, atque eadem opera, ad calli attritionem; cum vero hæ fiſtulæ a parte externa ad internam femoris penetrarent, & quædam mutuis oſculis in ſe invicem hiarent, huc immiſi ſetaceum ex ſerico, imbuto unguento Iſidis, cujus præſidio callus ex toto fuit ſublatus; tum ferramentis totum os fiſtulis ſubjectum eraſi; poſtmodum ſetaceis dimiſſis, ſenſim turundas imminui, adhibitis medicamentis ſarcoticis, miſtis cum aliqua portiuncula Iſidis, ne caro laxa, aut callus denuo ſuccreſceret, curationi impedimento futura; applicui quinetiam ſpongias ſupra femur, madefactas noſtris aquis thermalibus montis nempe ægrotorum, atque modice faſcia illud conſtrinxi cum ſpongiis, ita tamen ut in quælibet fiſtularum orificia brevem cannulam plumbeam immitterem, ne materia aut purulenta,

lenta, aut ferofa, alicubi hærens, aliud fibi pararet foramen. Tandem fublatis cannulis, & arctius alligatis fpongiis, orificiis fiftularum adhibita filamenta arida, cum cerato ex Diachalcitide, cicatrici inducendæ; cumque medicorum Venetorum incuria, extremum offis femoris fracti fupra aliud coaluiffet, non potui antiquam hanc fracturam, novem nempe menfium, componere, cum ratione debilitatis virium Illuftriffimi ægri a principio curationis; tum quod fracturæ ex vulneribus fclopetorum, iis quinetiam integris, cum initio non bene committuntur, difficillime fanantur; quod nec quidem tentandum, offibus fruftillatim fractis, nifi præfenti vitæ difcrimine; ut propterea Nobilis claudicare coactus fuerit.

OBSERVATIO LVII.

Ulcus amplum depafcens totius cruris, male curatum, frequenti fcilicet inuftione, & exficcatione nimia offis, ejufdem abrafione & accommodatis remediis fanatum.

NOBILIS Veronenfis ex familia Lifca, laborabat amplo ulcere, in totum crus ferpente, cum offis corruptione, atque effluxu ipfius medullæ, cujus caufa, ut credo, Lues Venerea, hoc indicio, quod Veronæ diu curatum, nunquam tamen cicatrice obductum fuerat: cum vero a patiente quærerem, qua methodo medici ulcus curaffent, faffus eft, illos frequentiffimis potiffimum offis inuftionibus ufos, carni, & labiis ulceris farcoticis adhibitis; fruftra tamen, quod me judice, adeo

adeo exſiccaretur os, ut alimentum femori accedens illi nutriendo, ita abſumeretur, ut carni ſub ipſo producendæ par non eſſet; ac proinde nec ſtatuto tempore hoc abſcedere poſſet, nec cicatrix induci, quod medicos illos latuit. Hoc vero cum animadverterem, ſcalpro abraſorio totum os tum corruptum, tum combuſtum eraſi, donec ſanguis ex ipſo exſudaret, adhibitis poſtmodum filamentis aridis, & ſupra carnem ambientem, ſarcoticis; quibus paucis diebus os munitum fuit cum carne circumpoſita, tum propria; cicatrice tandem, tempore illi opportuno obductum epuloticis. Obſervandum propterea hæc ulcera curantibus, abſtinendum a medicamentis valde exſiccantibus, & oſſa adurentibus, ob rationes ſuperius allatas; cum illorum uſu ſemper prohibeatur abſceſſio oſſis, a carne ſupra os ſanum genita, corruptum extrudente, documento chirurgis, ut hos errores vitent, nec velut inſanabilia hæc ulcera dimittant.

OBSERVATIO LVIII.

Teſticuli in inguine deliteſcentis, in infante octomeſtri fruſtra diu tentata ſuppuratio, alterius tumoris loco.

TONSORIS cujuſdam filius, infans octo menſium, tumore inguinum laborabat, quem ut ad ſuppurationem deducerem, cum me conſuluiſſet parens, varii generis medicamentis fruſtra antea tentatam, obſervavi teſticulum alterum in inguine deliteſcentem, hoc indicio, quod alter ſcroto incluſus eſſet, parte oppoſita; ut propterea auctor

ctor fuerim, ab omni posthac remedio abstinendum, cum non tumor, sed testiculus esset, qui spatio postea septem, aut octo mensium sensim in scrotum prolapsus, ut sectione opus non fuerit, quam tonsor parabat.

OBSERVATIO LIX.

Ex Gonorrhœa venerea antiqua, variis fistulis pertusum collum vesicæ, prope urethram, cum effluxu urinæ non solum ex scroti pluribus locis, verum etiam ex inguinibus; præter spem sanitati restituto ægro.

CÆSAR Quaiotus Rhodiginus, morbo detentus, meæ curæ se commisit, multorum frustra expertus; qui primo laboraverat Gonorrhœa Venerea, quæ longo temporis spatio sua acrimonia, & mala qualitate collum vesicæ prope urethram, utrinque pertuderat, ut non solum ex scroto pluribus locis urina, verum etiam ex inguinibus efflueret, variis proinde fistulis subortis, quas insanabiles prædixi, superstite adhuc Gonorrhœa : quarum tamen curationem aggressus, & primo quidem corpore quam accuratissime expurgato, illi exhibui decoctum ex ligno, & sarsa, cum sudore ; turundis interim usus, imbutis solo unguento ex Betonica, minoribus primo, tum crassioribus, fistulis dilatandis ; a quibus earum primo sectionem sum molitus in inguine, non ultra integumenta, quanquam pervaderent usque ad collum vesicæ ; immissa postmodum turunda ad fundum usque alterius fistulæ, & quidem sub vasis spermaticis ad testes delabentibus, per quorum ductum fistulæ utrinque

utrinque serpebant; quia vero cultro non poteram earum quod supererat secare, illæsis vasis transversis, has propterea quotidie hinc inde dilatavi, atque patefactis vasis, sine ipsorum labe, sub ipsis eadem forfice, sensim & sensim dilatatione facta, mihi viam paravi, impositis globulis imbutis unguento Isidis & ex Betonica simul mistis; qua methodo multos dies usus, urina cœpit imminui, cessante gonorrhœa; atque eadem tres menses continuata, injectionibus scilicet, aliquando ex aqua hordei, & portiuncula Ægyptiaci, absumendæ carni laxiori in quibusdam locis, atque alibi callo, non tamen valde duro, ob continuum urinæ & gonorrhœæ fluxum: insessiones, & injectiones postea ex aquis montis ægrotorum præscripsi, quibus progressu quatuor mensium circiter, non solum fistulæ inguinum sanatæ fuerunt, sed etiam tres aut quatuor ipsius scroti, solis immissis turundis, illitis unguento ex tuthia, & Isidis mistis; quas tandem eduxi, sublata causa ipsius gonorrhœæ & fluxus urinæ, incolumi multos annos ægro. Quem morbum cum nunquam antea, nec deinceps observaverim, insanabilem proinde existimaveram. Verum cum medicorum sententia, in medicina aliquando nascantur monstra, nunquam propterea saluti ægrorum desperandum.

OBSERVATIO LX.

Meatus urinarius gravissimo errore pro fistula pudendi muliebris curatus.

VOCATUS aliquando a Barbitonsore ad curandam fistulam pudendi muliebris, hic

M anatome;

anatomes ignarus, illius loco, ſpecillo mihi exhibuit meatum urinarium, in quem immittebat turundam longam ſatis, medicamentis corroſivis inductam, ut tolleret callum, & fiſtulam ſanaret. Miratus hominis imperitiam, cachinno dignam, ipſi mandavi, præſente muliere, ut deinceps uteretur exigua turunda per duos aut tres dies, illita unguento ex ceruſa camphorato, quo excoriatio illa inducta a dictis medicamentis ſanaretur; cum tamen ſimul a muliere diſcederemus, eundem monui, quam credebat fiſtulam, eſſe meatum urinarium; unde ſuborto riſu, deprecatus eſt veniam, quod nunquam antea viderit pudendum muliebre, hujus erroris cauſam. Documento chirurgis, ne anatomes ſint imperiti; cum ignoratis partibus, & earum morbis, medicamenta propria non poſſint illis adhiberi.

OBSERVATIO LXI.

Uterus laxatus a partu puellæ, pro ſecundinis non procedentibus, ab obſtetrice imperita manibus magna vi attractus, & præcipitatus, ſuborta illius inflammatione, & gangræna, illuſtriſſimæ matronæ mortis cauſæ.

CUM nobili cuidam, viginti annorum circiter, a partu puellæ non ſtatim ſecundinæ procederent, atque uterum nonnihil laxatum obſtetrix videret, hunc illarum loco, gravi errore, manibus magna vi attractum, extra pudendum præcipitavit, non ſine magno dolore patientis nobiliſſimæ, quorum cauſa incidit in lipothymiam,

utero

utero valde inflammato, & hærentibus ſecundinis; quem proinde primo inunxi oleo roſaceo, atque ſenſim medium introduxi; inunctionibus poſtmodum, omentis pinguibus caſtrati, & lacte adhibitis, eodem nonnihil molliori reddito, aliquot poſt horis totum in priſtinam ſedem compuli, ſecundinis ſponte prodeuntibus, cum patientis levamento; quibus tamen non potuit prohiberi inflammatio illa gravis uteri, quominus migraret in gangrænam, & mortem nobiliſſimæ mulieris, ſanguine licet educto, atque multis injectionibus, variiſque præſidiis incaſſum adminiſtratis.

Exemplo obſtetricibus quæ omnium peritiam profitentur, quanquam imperitiſſimæ, ut ſecundinas ſponte potius prolabi permittant, quam violentis manibus eas ſolicitent; aut earum loco, prout huic contigit, uterum ipſum extrahant, quamplurimus mortis auctores.

OBSERVATIO LXII.

A morſu equi refractarii detruncatum tertium internodium pollicis, cum evulſione tendinis muſculi illud flectentis, ex voto ſanatum.

ILLUSTRISSIMI & excellentiſſimi Octaviani Malipetri, Prætoris Patavini, Servus a Stabulo, carnoſi habitus, triginta circiter annorum, cum anno 1654, equo refractario frænum imponeret, hic reſiliens, & caput torquens, valide adeo illius pollicem dentibus arripuit, ut ejuſdem internodium tertium detruncarit, evulſo quinetiam integro tendine muſculi illud flectentis, quod *apoſpaſma* paſſim vocat Galenus.

Ad quem ego accitus, primo apparatu ſanguinem repreſſi ſtüpis ovi albumine imbutis; juxta Avicennam; *omnia vulnera communicare in retentione ſanguinis currentis.* A quibus, mollius partem affectam ligavi, metu doloris & inflammationis ab arctiori vinculo; intercipiendo vero ſanguini, humerum defenſivo munivi, ex bolo armena, ſanguine draconis, terra ſigillata, cera, oleo roſato & aceto; atque ne ſanguis congeſtus in eo muſculi ſpatio, quod tendinem admittebat, putreſceret, & abſceſſum excitaret, totum cubitum oleo roſato omphacino inunxi, intercipiendis humoribus ad partem affectam confluentibus. Poſtero die, remoto primo apparatu, cum os & tendines ſecundi internodii ex carne prominerent, illis filamenta ſicca appoſui, donec iis quoquo pacto exſiccatis, ſub pullulaſcente carne deliteſcerent, cujus circumpoſitæ, morſu contuſæ ſuppurationem tentavi, Hippocr. conſilio; lib. de ulceribus, his verbis; *quæcunque caro colliſa fuerit, & diſrupta, curandum quam citiſſime ſuppuret.* Quod præſtiti digeſtivo, non quidem communi illo, utpote quod plus ſatis emollit, ſed roſato, quod conſtat ex terebinthina, aqua roſacea lota, oleo roſato, & cera, ſuperdato linimento ſimplici, compoſito ex unguento de ſolano, infrigidante Galeni, & de ceruſa camphorato.

Eodem die, ad revulſionem, ex oppoſiti lateris baſilica ſanguis miſſus, ad libram circiter, juxta Avic. præſcriptum, quod ſcilicet *potiſſimum in vulneribus, ut eorum apoſtematio prohibeatur*; præmiſſo tamen clyſtere; die tertio blandum exhibui purgans,

a. Facies superior.
b. Facies inferior.
c. Tertium internodium.
d. Principium secundi internodij.
e. Secundi internodij ossicula fracta.
f. Os Sesamoidum.
g. Insertio tendinis in tertium internodium.
h. Tendinis longitudo duodecim digitorum.
i. Tendinis latitudo.
k. Finis ipsius tendinis, quà é ventre sui Musculi evulsus est.

purgans, ex ſyrupo & melle roſato ſolutivis, cum decocto cordiali, atque defenſivum, inunctionem, & digeſtivum ad ſeptimum uſque adhibui; a quo, miſſo oleo roſaceo omphac. ejus loco uſus ſum oleo roſato lumbricato, quo nervi muſculos cubiti perreptantes, utcunque recrearentur.

A digeſtione uſus ſum unguento de Betonica, ad deterſionem, & novæ carnis productionem, ſuperinjecto parti cerato Diachalciteos Galeni, exſiccandis excrementis tenuibus, & carnis generationi curandæ: tandem ad cicatricem inducendam, uſus ſum unguento de tuth. ſuperdato cerato diapalma. Cum autem ſub vigeſimum caro luxurians cicatricem retardaret, illi abſumendæ, unguento de tuthia tertiam unguenti Iſidis partem immiſcui. Victus tenuis ad decimum quartum uſque præſcriptus, ex ovis ſorbilibus, & panatellis, miſſo carnium & vini uſu, cujus loco aqua hordei exhibita; quorum uſu æger feliciter adeo convaluit; ut toto curationis ſpatio, ſymptomatibus, quæ vulneribus alioqui accidere ſolent, omnino caruerit, febre quinetiam vacuus; quam hiſtoriam præſenti ſchemate illuſtrare, & veluti oculis ſubjicere conſultum duxi.

OBSERVATIO LXIII.

Nervos & tendines vulneratos non eſſe ſuendos, contra Severini ſententiam. Tendinis vulnerati, ex ſecta vena jecoraria lethalis, hiſtoria.

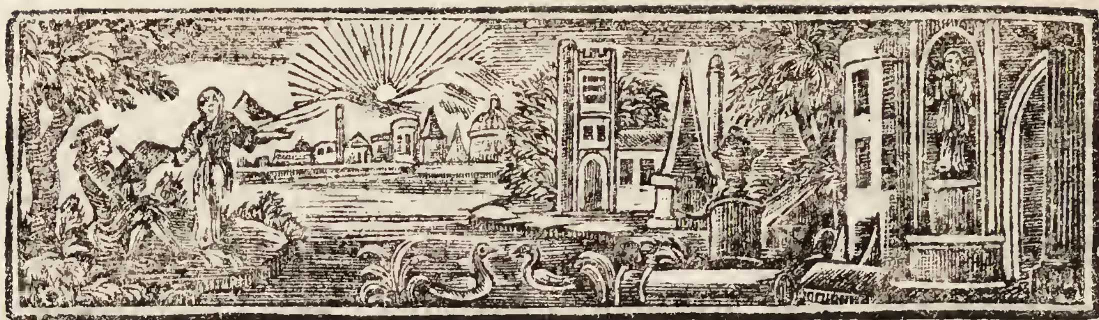
OBSERVANDUM quoque nervos, & tendines non eſſe ſuendos, ſicut perperam Severinus docuit Chirurgiæ Efficacis lib. 2. cap. 123. Primo

quia

quia eſt contra Galeni methodum, quem proinde non intellexit; eo ſiquidem loco, quem Severinus citat, non ſolum ſcripſit, nervos non eſſe ſuendos, quanquam nobiliores ipſis tendinibus, ratione ſpirituum per ipſos influentium, ſed addit quinetiam, quod nunquam auſus ſit eoſdem ſuere. Quinimo ego obſervavi, incaute nervos, aut tendines à quibuſdam Barbitonſoribus fuiſſe conſutos, ſecuta convulſione, & morte patientum. Quare hæc Severini doctrina utpote contraria, & ſententiæ Galeni, & experientiæ, non eſt omnino admittenda, quin potius damnanda prorſus. Nec obſtat, quod ſuæ opinionis fautorem, & auctorem advocare conetur Pareum lib. 22. magnæ Chirurgiæ, cap. 10. in cura illius nobilis, cui nervis digiti manus ſectis, quadam theca reſtitutus eſt motus; hoc ſiquidem ex verbis ipſius non conſtat, quæ ſic habent. Nervo, tendineve penitus reſectis, actio illa, cujus in parte autores erant, una plane aboletur: itaque flecti, tendive membrum inhabile eſt, niſi ipſi opis aliquid arte Chirurgica allatum fuerit. Id ego præſtiti nobili cuidam a familia Annæ Mommorantii, Galliæ equitum magiſtri, cui in prælio ad Druidas commiſſo, vulnus tantum gladio militari ad dextræ manus articulum externa parte inflictum erat, ut tendinibus, qui pollicem erigunt, plane reſectis, etiam conſolidata & perſanata plaga, pollex intro inflexus, & in manus volam demiſſus maneret, nec extendi & ſurrigi poſſet, niſi forte vi revulſus ab altera manu, ſed tum etiam ſtatim revolvebatur. Itaque nec enſem ipſe, nec pugionem,

nem, nec haſtam capere & tractare poterat, armis omnino inutilis, ſine quibus vitam nullam putabat. Cum igitur de amputando inutili illo, & comprehenſioni officiente pollice, me conſuleret, negavi me facturum: aliam enim rationem comprehenſam me animo habere, qua pollici afflicto ſuccurrerem. Itaque thecam ex ferro albo ipſi efformandam curavi, in quam pollicem ipſum inderet, duobus loris ad armillas duas ſupra manus articulum, ſic artificioſe theca illa vincta, & colligata erat, ut intentus, erectuſque pollex maneret, atque adeo militarium armorum genus omne captare & tractare ille poſſet.

Et proinde mirari ſubeat, virum alioquin magni nominis, hæc protuliſſe; ut propterea vos monendos cenſeam ſerio, nunquam nervos & tendines eſſe ſuendos; cum Galenus eo loco dixerit, quod labia vulneris ad mutuum contactum adducenda ſint, ipſumque vulnus ſuendum: de ſuendis vero nervis & tendinibus ne verbum quidem fecerit. Cujus pravæ conſuetudinis ſuendi nervos, luculentum non minus quam funeſtum proſtitit nuper exemplum, cum noſtrorum Barbitonſorum aliqui, miſſo ſanguine ex brachio, lanceolis ſuis acutis, nervum ſub vena jecoraria pertuderunt, miſeris patientibus ex convulſione pereuntibus: ut propterea damnandus ſit uſus phlebotomorum acutorum: prout laudandi quibus utuntur Germani, ſemilunati ſcilicet, utpote mitiores atque procul ab omni vitæ diſcrimine, quibus exemplis ſententia Severini omnino damnanda.

DE

FISTULIS ANI,

ET

INTESTINI RECTI:

Ac primo de ipſarum differentiis.

CAPUT I.

Icet non me lateat, ab omnibus auctoribus curationem fiſtularum ani proponi, cum tamen diverſi ſint a me modo & ordine eas explicandi, ac curandi, ideo decrevi eum in medium afferre, quo ſæpe feliciſſimo ſucceſſu has ſanavi, a differentiis ipſarum exorſus.

Aliæ itaque fiſtulæ ſunt prope anum, non tamen pervenientes ad ejus orificium: nonnullæ ad ipſum pertingunt, & ſerpunt exterius ſupra inteſtinum, quod tamen non perforant: quædam vero ipſum pertundunt: & quidem aliæ in externo muſculo ſphinctere: aliæ ad partem uſque ejus mediam; quædam prope eundem externum ſuperius,

ſuperius, vel etiam ultra, ſuperiori tamen parte: aliquæ inter utramque tunicam inteſtini recti ſurſum tendunt, modo ad medium ſphincterem, modo ulterius: earum item quædam aliquando ad veſicam deflectunt, quæ ſunt ſpecies fiſtularum ani, & inteſtini recti a me obſervatæ. Præterquam quod aliæ uno tantum ſinu, aliæ pluribus perreptant; quædam rectæ, quædam tortuoſæ: quæ differentiæ accurate recenſendæ fuerunt, utpote ad earum curationem apprime neceſſariæ.

De cauſis Fiſtularum Ani, & Inteſtini recti.

CAPUT II.

CAUSÆ harum fiſtularum aliæ ſunt externæ, aliæ internæ. Externæ, vulnera in ulcera degenerantia, atque hæc in fiſtulas: contuſiones ex equitatione, ex lapſu, vel aliqua hujuſmodi cauſa anum contundente, cujus ratione oriuntur abſceſſus; quæ contuſiones, prope anum potiſſimum, ex pure in iis concluſo, perforant abſque dubio inteſtinum, quæ ſi longius ab ano recedant, illud non labefactant, ſed tantummodo carnem, ſupra quam exterius ſerpunt.

Cauſæ vero internæ fiſtularum ani, & inteſtini recti ſunt humores, hæmorrhoides, exulceratio.

Hæmorrhoides ſiquidem, ratione doloris ſanguinem attrahunt, ſuborto poſtmodum tumore, qui in ſinum, tandem in fiſtulam deſciſcit. Ab excoriatione vero inteſtini recti ſuboriuntur, dum ab aliqua materia bilioſa, mordaci, vel virulenta, ex Lue potiſſimum Venerea exulceratur, atque

ſenſim excavato ulcere ab eadem in eo congeſta, & diutius hærente, paulatim perfoditur, atque materia inter partes muſculoſas collecta, progreſſu temporis ſuboritur tumor in partibus externis ani, qui diſruptus in fiſtulam faceſſit, quæ tum inteſtinum, tum partes ejuſdem muſculoſas externas pertundit.

Ab humoribus quinetiam heterogeneis aliquando ad inteſtinum confluentibus, & muſculum ſphincterem perforantibus, abſceſſus & fiſtulæ ſuboriuntur, ratione ſuperius allata.

Atque hæ ſunt cauſæ, & modus generationis fiſtularum ani, & inteſtini recti. Ad ſigna modo progrediamur.

Signa Fiſtularum Ani, & Inteſtini recti.

CAPUT III.

SI fuerit fiſtula in partibus externis prope anum, quæ tamen muſculum ſphincterem non perforaverit, id ſpecillo patebit, prout ſi penetraverit in inteſtinum; intruſo ſiquidem digito oleo inuncto in anum, ſpecillum nudum illi occurret.

Dignoſcuntur fiſtulæ inter utramque tunicam inteſtini, immiſſo ſpecillo, ſi digito non fuerit obvium, ſed membrana ipſius inteſtini tectum. Obſervandum vero, quod ſpecillo immiſſo, totam longitudinem fiſtulæ deprehendimus, quo non pertingit digitus in anum immiſſus. An vero eadem fiſtula perforet inteſtinum rectum in muſculo ſphinctere, vel ſupra eundem, hoc prodit ſignum: ſiquidem ſi digiti in anum intruſi apex ab eodem non conſtringi, ſed in loco veluti vacuo hærere ſentia-

ſentiatur; quo ſtylus quinetiam in fiſtulam demiſſus pervadat ad extremum uſque digitum, in illud ſcilicet cavum, fiſtulam perforare inteſtinum ſupra muſculum indicio fuerit; cujus inteſtini perforati ſigno ab omnibus propoſito, accedunt flatus, male olentes ſcilicet ex fiſtula erumpentes, aut fæces.

Utrum vero fiſtula fuerit in principio muſculi ſphincteris, medio, vel fine, perbelle patet digito, & ſpecillo, ut ſupra obſervatum. Quando vero ad veſicam tendunt fiſtulæ, ſitus id nobis demonſtrat, oculis ſiquidem ipſis id patet, ſpecillo in locum veſicæ demiſſo: ſi vero veſicam pertuderint, copioſa effluet urina, atque aut per totum vitæ curriculum laborant, aut miſere paucis poſt diebus ægri moriuntur, ſi fiſtula valde dilatetur. Et hæc quoad ſigna, in quibus medico-chirurgus multum accuratus deſideratur, in iis potiſſimum, quæ muſculum, & inteſtinum perforatum produnt.

De Fiſtularum Ani Prognoſi.

CAPUT IV.

OMNES fiſtulæ ſuperius deſcriptæ a perito Medico ſunt ſanabiles; prout, omni ambitione procul, feliciſſimo ſucceſſu earum quamplures, imo ſexcentas perfecte ſanavi, methodo inferius proponenda, quanquam in his quædam facilius, quædam difficilius; & quidem ægre admodum ſanantur, quæ ſcilicet ſupra ſphincterem muſculum inteſtinum perforant; ut quæ a Lue Gallica ſubortæ. Facilius vero, & brevi tem-

N 2 pore,

pore, quæ in orificio ani; minus facile, quæ in medio musculo, ut & quæ intestinum perforant supra musculum; quippe difficillime istæ, nec nisi longo tempore admittunt sanationem.

Majori autem difficultate, si symptoma aliquod grave eisdem accesserit, utpote inflammatæ hæmorrhoides, atque proximus illis subortus abscessus, dolor gravis partis affectæ, ut & callus annosus, ac durus admodum; quæ symptomata licet diutius protrahant earum sanationem, non vero eam prohibent omnino; quin potius his sublatis, facilius eadem contingit.

Dubium vero apud auctores, utrum ani fistulæ occludi debeant, quibusdam id omnino negantibus, utpote quæ insanabiles, ipsorum sententia, qui hanc curandi viam ignorant; quibus refragatus, censeo omnes debere, ac posse sanari, his exceptis, quæ corpus cachecticum exercent; quo casu observandum, an fistulæ post cachexiam sint obortæ, an vero fistulas cachexia exceperit: si enim fistulæ cachexiæ succedant, tunc non sunt sanandæ, nisi prius sublata viscerum omnium intemperie, & ad laudabilem redacta; quæ vero cachexiam præcedunt, omnino obducendæ.

Quod vero ex fistulis induci possit cachecticus habitus, facile est probare; sanguis siquidem, dum circulatione partem a fistulis corruptam, ac proinde inquinatam alluit, pravam nescio quam suscipit qualitatem, quam visceribus postmodum impertit, ac cachecticam infert dispositionem; vel saltem, non concessa circulatione, sanguinis tetri vapores, elevati a parte fistulosa pure obsita sanguinem

ſanguinem contaminant, unde vitiata nutritione oritur cachexia.

Quod vero aliqui objectant, ſcilicet purulenta illa materia, quæ continuo ex fiſtula effluebat, erumpat, eadem ſanata; hanc certe inquiunt, tetram & corruptam neceſſe eſt recurrere, atque alias partes labefactare; ut propterea peſſimo conſilio fiſtularum ani ſanatio tentanda ſit. Reſpondemus, nullum ex earundem ſanatione ſequi detrimentum; ſiquidem prout natura ſingulis corporis partibus proprium alimentum largitur, ita parti fiſtula laboranti; cui tamen nutriendæ cum ſanguis laudabilis licet, accedit, corrumpitur, & in pus convertitur, qui propterea eſt expurgandus, unde ſanata fiſtula, alimentum illius partis non corrumpetur amplius; quinimo alimentalis ſubſtantiæ particeps in eam faceſſet, ut non ſit opus materiam illam refluere ad partes ſanas, atque ipſarum temperiem corrumpere; ut propterea fiſtulæ ani, & inteſtini recti poſſint, nullo ægrotorum periculo ſanari, ut ſæpiſſime obſervavi; præmiſſa tamen totius corporis cura, expurgantibus materiam morbificam & viſcerum nativam temperiem redintegrantibus; atque quo omnis prorſus timor abſit materiæ refluxus, fonticulus femori dextro inurendus, expurgandis quotidie excrementis.

Curandæ vero fiſtulæ ani, periculo gravioris mali, ex puris effluxu, ut ſæpiſſime fit, cohibito, quod acrius, & calidius in varios ſinus ſe diffundit, pertuſo inteſtino, & amplis ulceribus productis, ex quibus quamplures moriuntur; prout exacto bien-

biennio accidit Illuſtriſſimo, & excellentiſſimo Malipetro, D. Marci Procuratori, non admiſſa ſectione fiſtulæ ani: quod & in ſexcentis aliis obſervavi; ad quarum propterea curationem me accingo.

De Fiſtularum Ani, & Inteſtini Recti Curatione.

CAPUT V.

CURATIO fiſtularum duplex eſt; alia univerſalis, cauſæ; alia particularis ipſi morbo dicata. Univerſalem quod ſpectat, ſi viſcera patientis fuerint bene conſtituta, ut patet ex inculpata valetudine totius corporis, abunde erit corpus expurgare lenientibus, præparantibus & purgantibus, levioribus tamen, miſſo ſanguine, ſi opus fuerit, ex brachio vel pede; quanquam aliqui abhorreant a medicamentis; quibus quidem non refragamur, præſente optima corporis conſtitutione, qua præditos multos curavi, non expurgato corpore, felici ſucceſſu, & abſque ullo futuri morbi periculo. Quod ſi patiens fuerit mali habitus & cacochymicus, purgandus primo, ſemel & iterum, fluxioni arcendæ ac tollendæ; tum propinandum decoctum ex lingo Guajaco, Sarſa parilla, aliiſque medicamentis, pro ægri temperamento; præſente ſiquidem cachexia, raro admodum ex toto ſanantur fiſtulæ, niſi ſublata viſcerum intemperie, iiſdemque corroboratis. Quoad curationem topicam, multiplex ea eſt, pro varietate, & differentiis fiſtularum. Fiſtulæ quippe prope anum, quæ non pertingunt ad ipſius orificium, facillime

facillime ſanantur, non tamen abſque ſectione; & quidem ſi rectæ, non ſæpius repetita, ſi ſinuoſæ, pluribus.

Primo igitur foramen fiſtulæ dilatandum turundis, imbutis aliquo proprio medicamento, unguento ſcilicet ex betonica, matriſylva & hujuſmodi; ac quotidie eædem craſſiores immittendæ, donec foramen fiſtulæ ſatis ampliatum admittat ſcalpellum ad ſectionem; quod ſi aliquando non ſufficiant, aliæ adhibendæ ex radice gentianæ, aut medulla ſorgi, vel ſpongia filo conſtricta: ſatis vero dilatato foramine, demittendus cultellus rectus, ab Aquapendente delineatus in inſtrumentis Chirurgicis, atque facienda unica ſectio ad fundum uſque ipſius fiſtulæ; poſtmodum imponendi globuli imbuti ovi albumine, ad prohibendam inflammationem, ſuperinjectis ſtupis in eodem madefactis; quibus poſtero die remotis, diligenter ſtylo inquirendi alii ſinus, qui dilatandi, atque ſecandi modo jam dicto; tum refrigerantia applicanda, atque ſupra fiſtulam primo ſectam adhibendum digeſtivum. Quia vero ſæpiſſime a ſectione callus ſubortus impedit ſanationem, illi tollendo, ex uſu erit viride æris, vel præcipitatum inſperſum: cavendo tamen ne hæc corroſiva contingant labia vulneris, metu doloris gravioris. Quibus fruſtra adhibitis, deveniendum ad ignem actualem; quanquam obſervaverim aliquando callum ſublatum ſolo digeſtivo; quod licet alicui forſan novum, & præter rem videri poſſit, ſæpius tamen experientia mihi eſt compertum, potiſſimum vero in muliere quadam laborante antiqua fiſtula,

fiſtula, perfodiente ambas nates, per oſſis coxendicis foramina, quæ clauduntur a muſculis obturatoribus, externo & interno, quæ callo obduruerat admodum duro, ad craſſitiem medii digiti, quam curavi amplis utrinque ſectionibus ad oſſa uſque; poſtmodum applicato digeſtivo, concoctionis cauſa, quibus callus mollior factus, levi negotio abſceſſit, inſtar corticis arboris, ſpatio quinque menſium, perfecte adeo muliere ſanata, atque multis poſt annis incolumi.

Conſumpto vero callo, deterſoque vulnere, caro generanda, non quidem unguentis ſarcoticis, utpote humidioribus, ſed ſiccis, de tuthia ſcil. vel Iſidis; atque ita globulis his imbutis vulnus implendum, ut caro e fundo ſuccreſcat, priuſquam illi imminuantur; necnon ſupra eoſdem applicandum ceratum de diachalcitide, vel de ceruſa, aut de gratia Dei; vel, hyemali potiſſimum tempore, Barbarum.

Producta æqualiter carne, inducenda cicatrix, non pulveribus, nec filamentis aridis, quibus labia vulneris calloſa evadunt, & cicatrix non ita facile obducitur; ſed eorum loco, medicamentis potentia ſiccis, actu vero humidis, prout ſupradicta unguenta Iſidis, de tuthia, de plumbo, & ſimilia, quibus dura ac ſolida evadet cicatrix, quæ difficilius dehiſcat.

Quia vero quandoque ſuccreſcit caro, quæ remoratur cicatricem, atterenda hæc alumine uſto, præcipitato & ſimilibus. Atque hæc de curatione primæ differentiæ fiſtularum.

Aliæ

Aliæ vero fiſtulæ, quæ ad orificium ani pertingunt, & ſerpunt exterius ſupra inteſtinum rectum, non tamen ipſum perforant, non ita facile ſanantur, ob copioſas humiditates, quæ ab inteſtinis continuo defluunt. Iſtæ tamen, prout in aliis diximus, ſunt dilatandæ, & ſecandæ; nullo quippe alio præſidio ſanantur.

Hic oritur dubium, an ſectio ſit facienda in interna, an externa parte; ſi enim externa longior videtur futura, ac nimis profunda, non levi ſane periculo fit, ratione magnæ ſectionis; ſi interna, vulnerantur ſanæ partes. Id tamen ſolvitur, quod ſcilicet ſectio internæ partis ſit præferenda; quia fiſtulæ, quæ ſerpunt ſecundum inteſtinum rectum, quamvis ipſum non perforent, nunquam poſſint conſolidari, niſi ipſo quinetiam ſecto; nec abſque ratione, cum heterogeneæ ſubſtantiæ ſint, inteſtinum & caro circumpoſita, quæ proinde non poteſt agglutinari, niſi carneæ ſubſtantiæ ope, quod per ſectionem curandum.

Quod vero caro inteſtino coaleſcere non poſſit, cauſa eſt humiditas ichoroſa, quæ ab ejus membranis effluens, humectat carnem ipſam, impeditque quominus poſſit agglutinari; ut propterea non ſit omnino metuenda muſculi ſphincteris & inteſtini recti ſectio; hac tamen cautione, ut muſculus non totus ſecetur, ne fæces involuntarie excernat.

Facta ſectione, omnia præſtanda ſuperius præſcripta, hoc ſolum excepto, ut digeſtivi loco, utamur unguento ex Betonica, vel de matriſylva aliquot dies; adhibitis deinde exſiccantibus paulo

validioribus, coercendæ superfluæ humiditati, atque solidiori carni in fundo fistulæ producendæ; oppleta vero fistula carne firma & laudabili, obducenda cicatrix modo supra dicto; quæ tamen mollior sit, non dura, quo musculus perfecte constringi possit; hæc siquidem aliquando dura adeo evadit, ut ille satis non possit coarctari, non sine involuntaria fæcum excretione, cujus causa imperiti sectionem musculi a Medico factam calumniantur.

Quod si contingat callum durum produci, emolliendus erit aqua forti, vel spiritu vitrioli; præter insessus in aquis nostris thermalibus, apprime utiles, quarum vis non solum callos emolliendi, sed etiam simul & semel mirifice corroborandi partes læsas: in quam rem propterea vitanda olea, unguenta, & cerata, quippe quæ laxando, reddunt partes fluxioni obnoxias, & callo non nisi tardius producendo opportunas.

Succedit modo curatio fistularum, quæ intestinum perforant, sive in externa musculi sphincteris, sive media, sive suprema ejusdem parte; quæ tamen loci diversitas non mutat curationem, sed solummodo ejusdem tempus; extremi quippe musculi fistulæ citius sanantur, medii vero, vel supremi, tardius, propter profundas sectiones, quibus ad perfectam earundem sanationem opus est; quæ, prout aliæ omnes, primum dilatandæ turundis accommodatis, mox secandæ; idque duplici ratione, vel syringotomo, vel filo serico, aut seta equina. Utimur filo, patientibus ferrum reformidantibus; licet hæc sectio longa sit, &
dolore

dolore molesta; frequentius vero syringotomo, quia citius, & minori dolore operatio perficitur.

Patefacta fistula, alterutro modo supradicto procedendum, cavitasque ex sectione opplenda globulis imbutis ovi albumine. Notandum tamen, quod hæ fistulæ plures postulant globulos, ut sectio patens sit, ne coalescente denuo intestino, quod facile fit, partibusque circumpositis, fistula eodem statu, quo antea vigeat. Facta coctione, potius unguento ex Betonica, cum digestivo, atque optimo pure apparente, producenda caro: non quidem ut aliorum vulnerum, ratione superius allata, unguentis de Betonica, vel de matrisylva, quibus, ob actualem humiditatem laxa fit & mollis, in parte potissimum humidiori, sed adhibitis filamentis siccis, pulveribus tuthiæ præparatæ, terræ sigillatæ, cornu cervi usti, plumbi, & hujusmodi medicamentis, actu & potentia siccis inspersis, quibus cicatrix quinetiam firma obducitur.

Quod si musculi sphincteris multum sit abscissum, contraria instituenda curatio, unguentis nempe actu humidis, potentia vero siccis, ne cicatrix, ut jam docui, durior & solidior evadat, quæ prohibeat constrictionem ipsius musculi, cum fæcum involuntario exitu.

Modum vero quod attinet curandi fistulas, quæ intestinum perforant ultra ipsum musculum sphincterem, superiori parte, quanquam insanabiles a multis habentur, nisi toto musculo sphinctere præfecto, ex quo involuntaria fæcum excretio, eas tamen sæpius sanavi summa felicitate,

citra illud incommodum, facta congrua dilatatione, prout in aliis omnibus præscriptum; musculus siquidem sphincter eousque secandus, ut aliqua ipsius pars, Verbi Gratia, ad latitudinem annuli, integra supersit, ac intacta, quæ suo fungatur officio.

Facta sectione, superstes fistula erit inurenda, ut callus tollatur, cujus sublata crusta butyro, vel digestivo, implenda cavitas globulis, imbutis unguento de tuthia; hac observatione, ut imminuantur illi, donec proba caro æqualiter generetur, & cavitas oppleatur.

Quia vero plurimum accidit, ut propter redundantem humiditatem partis, generetur caro fungosa, & mollis, huic absumendæ, valet unguentum Isidis, cum unguento de tuthia æqualiter mixtum, usque dum caro utilis producta fuerit, cicatrice postmodum obducta.

Succedunt modo fistulæ, quæ serpunt inter utramque tunicam intestini recti, & superius tendunt, modo ultra latitudinem sphincteris, modo infra; quæ tamen raro callosæ fiunt, ut ego observavi, propter affluentem humiditatem intestinum, & membranas continuo alluentem, quæ proinde statim sunt dilatandæ turundis ex panno lineo confectis, vitatis illis ex medulla sorgi, radice gentianæ, & spongia præparata, quæ plus satis dilatando, lacerant membranas intestinorum; quibus abunde dilatatis, secandæ illæ sunt secundum longitudinem, absque ullo metu læsionis musculi sphincteris; ad interna vero facienda est sectio.

Dum

Dum vero ſecantur, immittenda intra anum cannula rotunda, altero extremo clauſa, altero vero latere fiſſura patefacta, in cujus medio lana mollis, vel goſſypium lateat, ne acies ſcalpelli hebetetur; cujus cannulæ uſus eſt, ut ſecta fiſtula, excipiat gladiolum, illæſis proinde inteſtini partibus oppoſitis.

Curantur facile iſtæ fiſtulæ ſectæ obducta cicatrice, injectionibus exſiccantibus bis per diem infuſis, necnon immiſſis turundis imbutis unguento ex tuthia, atque pulveribus itidem exſiccantibus.

Facta ſectione, ſtatim indenda turunda longa, ad fundum uſque ſectionis pertingens, illita ovi albumine, cum bolo armena orientali conquaſſato; poſtero die ad deterſionem, injicienda aqua hordei, cum melle roſaceo, & ſupra turundam, inſpergendi pulveres ex bolo armena, terra ſigillata, cornu cervi uſto; tum ad exſiccandum tum ad adſtringendum. Notandum vero, quod his fiſtulis nunquam digeſtivum adhibendum, ne tenues membranæ inteſtini corrumpantur. Tranſactis quatuor aut quinque diebus, parandæ injectiones ex aquis thermalibus montis ægrotorum; vel harum inopia, artificialibus ex vitriolo, nitro, ſale, alumine cum aqua communi, immiſſa ſemper turunda imbuta prius unguento ex tuthia; deinde pulveribus exſiccantibus jam dictis; quibus remediis obducenda cicatrix, quæ durior licet & calloſa, nequaquam tamen præpedit conſtrictionem muſculi ſphincteris; quinimo ſi mollior foret, brevi reſolveretur de novo ab humiditate continuo partem illam alluente.

Supereſt

Supereſt curatio fiſtularum ad veſicam ſerpentium, quæ differunt: quædam enim perveniunt ad ejus collum; & quidem, aut juxta ejus exortum, vel medium, vel finem, nec ipſum perforant; aliæ ipſum perforant; aliæ ipſum pertundunt in ejuſdem exortu, aut medio, aut circa finem, qua veſica annectitur ſuæ cervici.

De prioribus actum in tractatu de fiſtulis urethræ, de aliis non eſt differendum, cum omnino ſint inſanabiles, & ſolo prognoſtico relinquendæ, ne infamentur præſidia, quæ multis fuere ſaluti, ex Celſo; ut proinde earum ſola curatio docenda ſuperſit, quæ pervadunt ad cervicem veſicæ, ipſam tamen non perforant, in quibus majori dilatatione opus eſt, quam in ſuperius propoſitis; in quam rem, ex uſu ſunt turundæ ex ſpongia contorta & compreſſa, radice gentianæ, medulla ſorgi, vel ſambuci; atque dilatata fiſtula, facienda ſectio, non quidem ſcalpello, ſed gladiolo in hunc uſum parato, admodum recurvo, dorſo lævi, ne lædatur collum veſicæ, acuta acie, quod partes illud inveſtientes ſint membranoſæ, quæ difficulter ſecantur. Si ſint plures ſinus, prout plurimum fit, pluribus quinetiam ſectionibus patefaciendi, illæſa ſemper cervice, ne Medico infamia inuratur; turpe quippe ac fœdum foret, urinam per aliam partem effluere, quam naturalem. Facta ſectione, callus removendus, tum abſolvenda curatio modo jam propoſito in aliis fiſtulis; a quibus iſtæ non differunt, niſi ratione ſitus. Obſervandum tamen Medico, ut ſtatim ad fiſtularum ani curationem ſe accingat, niſi renuente

nuente ægro; ſuppreſſa ſiquidem, ut ſæpe fit, purulenta materia, varii ſinus excavantur, unde progreſſu temporis fiſtula in plures diffunditur, ex qua materia ſuppreſſa ſuboriuntur aliquando abſceſſus, non ſine magno dolore, & febre ſatis gravi.

Quod ſi fiſtulæ fuerint amplæ, deducunt totum corpus in cachexiam; ſanguis quippe, dum circulari motu movetur, & partem affectam permeat, ſuſcipit neſcio quam malam qualitatem, & inquinatur, atque a parte fiſtula excavata elevantur vapores putridi, qui labefactant viſcera naturalia & vitalia.

Fiſtulæ vero, quæ perforant inteſtinum, ideo ſtatim ſunt curandæ, quia ægri plurimum laborant teneſmo, & frequenti dejiciendi cupiditate, cum doloribus in excretione fæcum; & quod gravius, cum pars affecta pure ſemper redundet, accidit ſæpius, ut in ulcera phagedæna faceſſant; quod frequentiſſime obſervavi.

De Symptomatibus ſupervenientibus curationi Fiſtularum ani, & Inteſtini recti.

CAPUT VI.

PRÆCIPUA Symptomata, quæ in fiſtulis ani ad ſe trahunt curationem, ſunt, ſanguinis fluxus, inflammatio, vehemens dolor, & hæmorrhoides. Dolor ſedandus anodynis, ut oleo amygdalarum dulcium, violarum, chamæmelino, lacte, butyro loto aqua roſacea, & hujuſmodi.

Ali-

Aliquando insignis suboritur inflammatio, præsertim ex sectione, si fuerit magna, ratione scilicet doloris attractis humoribus; tunc vero applicanda repellentia, ut ovi albumen, succus plantaginis, portulacæ, polygoni, myrtillorum; atque si dolor & ardor urgeant, educendus sanguis e venis superioribus, revulsionis causa, ad partes longinquas.

Tument vero sæpissime hæmorrhoides, sectione potissimum, & applicatione medicamentorum acrium irritatæ: hinc acuti dolores, qui curationem trahunt, quibus ex usu est linteum in lacte tepido expressum, & applicitum, necnon offa panis lacte vaccino imbuta, & apposita; prout optimum unguentum rosaceum; quo casu conveniunt quinetiam stupefacientia, leviora tamen, ut unguentum populeum, vel santalinum, cum portiuncula opii. Nullum vero præstantius remedium sectione venæ brachii, ratione revulsionis, postmodum ex pede, derivandi causa, ratione morbi & virium.

Ultimum symptoma est sanguinis profluvium; secantur quippe aliquando rami venarum hæmorrhoidalium, qui statim sanguinem magno impetu effundunt; qui proinde omni ope sistendus, cum in eo vita consistat; applicandum propterea gossypium ustum, cum pulveribus adstringentibus; necnon stupæ imbutæ ovi albumine, parte manu apprime compressa per aliquod tempus, donec coerceatur; quo apparatu utendum duos aut tres dies, quousque sponte a pure alluente defluat. Quibus vero instituta est aliqua sectio, vel hæmorrhoides

morrhoides fluunt, insessus ex aquis thermalibus non sunt administrandi, utpote qui facultate quadam fluxum sanguinis denuo excitant, quorundam chirurgorum gravissimo errore, qui illis utuntur.

De Observandis in curatione Fistularum Ani, & Intestini Recti.

CAPUT VII.

PERPERAM existimant multi Pseudo-Medici, se sanare posse fistulas ani, & intestini recti balsamis, unguentis, injectionibus, aliisque hujusmodi præsidiis; verum frustra laborant, cum hæ non nisi sectione, & ustione sanabiles sint. Siquidem ego spatio quinquaginta annorum, nullam vidi fistulam ani, sanatam perfecte; licet observaverim aliquas, barbitonsoribus, imperitisque Chirurgis ad cicatricem deductas quibusdam arcanis remediis, sed in speciem solum, & superficie tenus; in quarum quippe fundo materia purulenta delitesceret, paucos post dies in novas majores fistulas & graviores diffusa.

Quare si ex toto fistulæ sint sanandæ, ferro sunt omnino secandæ; quod licet multi reformident, Anatomes ignari, ejusdem tamen periti nullo periculo, & metu hoc præsidio utuntur; quod tamen caute administrandum in hujusmodi fistulis, ne lacerentur venæ sedales, hæmorrhoides dictæ, cum sanguinis erumpentis magno impetu, qui non adeo facile sistitur. Si itaque hæmorrhoides non tumeant, faciendæ sectiones inter

 unam

unam & alteram ani rugam; ſi vero appareant, eadem inter ipſas adminiſtranda.

Fiſtulæ profundæ opus habent pluribus, & repetitis ſectionibus, metu inflammationis; unica enim & ampla, ob vulneris magnitudinem, dolorem & inflammationem excitat; quod obſervandum etiam in ſinibus profundis; ut propterea graviſſimo errore quidam imperiti chirurgi, laniones potius, ſtatim poſt ſectiones ani & inteſtini recti, ferramento candente urant partes recens cultro læſas, unde dolor inſignis & curatio longius protracta.

Sæpiſſime vero accidit, ut flaccida caro ſub creſcat, quæ corroſivis abſumenda, alumine ſcilicet uſto, præcipitato, viride æris, trochiſcis de minio, & hujuſmodi: in quorum tamen medicamentorum uſu obſervandum, applicanda mane potius, quam veſperi, ne ratione doloris, patientibus ſomnus intercipiatur, magno eorum detrimento; multos ſiquidem vidi, qui ob vigilias, & dolores a medicamento veſperi adhibito, inciderunt in febres; quod non accidit, ſi interdiu eadem medicamenta uſurpentur; quia vis ſenſitiva occupatur, & avocatur a variis objectis externis; præterquam quod poſſumus eadem removere, & illorum loco, ſedantibus dolorem uti, ſine ullo incommodo patientis & ſomni, quod noctu commode præſtare non poſſumus.

Quod ſi pars ægra dolore afficiatur, adſitque febris, vel inflammatæ hæmorrhoides, tunc a ſectione abſtinendum, donec propriis remediis cedant; contingit vero aliquando dolor a materia purulenta, ſuppreſſa in aliquo loco ipſius fiſtulæ,

& po-

& potiſſimum in aliarum partium fiſtulis, & ſinibus flexuoſis, in quibus acrimonia corrodit partes ſubjectas, & dolores infert continuos, quibus ſanandis ſtatim facienda ſectio, ut eadem effluat.

Obſervandum etiam ſumma diligentia, ut antequam ægri hujuſmodi dimittantur, ſectiones omnino ſint carne oppletæ, & cicatrice obductæ; ſi enim vel minimum quid earum ſuperſtes fuerit, non occluſum, progreſſu temporis puris guttæ genitæ erodunt partes, atque ulcus & fiſtula ſuboriuntur; cujus erroris crimine laborant Medicorum nonnulli.

Advertendum quinetiam, quarundarum fiſtularum, ut ſuperius diximus, ſi media aliquando tantum pars ſecetur, alia ſuperſtite integra, eas vel ſponte a natura perfecte ſanari, vel aliquando balſamo nigro Peruviano infuſo: idque propria experientia, in iis potiſſimum, in quibus non adſit callus confirmatus, & valde durus: vel ſimili aliquo alio Balſamo artificiali.

Obſervatio de Fiſtulis Ani.

Quatuor fiſtulæ perforantes rectum inteſtinum, in infantulo unius menſis, perfecte ſanatæ.

CURAVI infantem unius menſis, Nobilem Patavinum, laborantem quatuor fiſtulis ani, perforantibus rectum inteſtinum, parte inferiori.

A principio exiguis turundis duas tantum ipſarum dilatavi, impoſito filo ſerico, cui alligavi parvum ſyringotomum, arte paratum; quas poſtmodum ſanavi modo ſuperius propoſito, tractatu

de fistulis, alias vero duas eadem methodo secui, & ad cicatricem deduxi, ægro firma etiamnum valetudine degente. Quod observasse e re fuit, ut rarum, ratione ætatis.

De Ulceribus Ani,

QUIA vero nostro ævo frequentissime suboriuntur ulcera in intestino recto, ægre admodum sanabilia, ut quotidiana patet experientia, modum propterea hæc sanandi proponere decrevi, hoc præmisso, quod pleraque horum ulcerum ortum ducunt a Lue Venerea, & potissimum præpostera, raro vero ab alia causa; licet quædam oriantur a dysenteria, in parte nempe superiori ipsiu intestini recti & colsi; alia vero ex hæmorrhoidibus, partis scilicet inferioris ejusdem recti, & circa orificium ani; rhagades vero, vel scissuræ quæ a salso & acri humore ortæ; facile tamen sanabiles, dummodo mala aliqua qualitate careant. Ulcera autem ex dysenteria facta, detersione aqua hordei & melle rosaceo iterum, & tertio per siphonem infusis; postmodum nostris aquis thermalibus, brevi spatio temporis sanantur; prout rhagades unguento ex cerusa camphorato, ducto in plumbeo mortario. Ulcera vero Venerea, quæ plurimum supra musculum sphincterem, non adeo facile; ex concubitu quippe semen corruptum, & virulentum in ipso superstes, ulcera ampla excitat, quæ progressu temporis serpunt, aut superius, vel inferius: cum observaverim

verim in cadavere ſupra triginta ulcera, diſtincta magnitudine unguis ſupra ipſum muſculum ſphincterem, per totum rectum inteſtinum ſerpentia, ad coli quinetiam partem aliquam, ex quibus ulceribus duæ treſve libræ puris per diem evacuabam. Hic autem patiens erat valde emaciatus, cum febre lenta ex ulcere, qui a me curatus tredecim, aut quatuordecim dies, tandem obiit. Præter ulcera vero ſupra muſculum ſphincterem, adfuit ſinus quidam, ab ulceribus ſuperioribus ſerpens, uſque ad ani orificium; quorum ulcerum cauſa fuit Medicorum incuria, qui duos ante annos ipſum non ſanatum dimiſerunt, ejuſdem ſalutis prætextu, quod materia a toto corpore maligna expurgaretur; ut propterea miſerrimus patiens ſine remediis diem obire coactus ſit; quamobrem modum docere decrevi, quo in curatione horum ulcerum uti ſoleo.

Primo itaque totum corpus ab humoribus expiandum medicamentis propriis, humores redundantes purgantibus; deinde aſſumendum decoctum ex Ligno Guajaco, & ſarſa, per quadraginta dies, cum ſudore, prout in Lue Venerea; atque dum hæc fiunt, adhibenda remedia topica, in primis injectiones a principio, ex aqua hordei, miſta cum Unguento Ægyptiaco, ad abſtergenda ulcera, ſemper ſordida, uſque dum dolorem inferunt, atque cum ex ipſis aliqua portiuncula ſanguinis effluit; tunc vero abſtinendum ab Ægyptiaco, cujus loco erit decoctum Guajaci, ſcordii, virgæ aureæ, & hujuſmodi; poſtmodum utendum aquis noſtris thermalibus montis Ægrotorum: atque

ab

ab injectionibus immittenda ſemper turunda longa & craſſa, imbuta unguento rubro Placentini dicto, aut unguento ex tuthia, miſto cum unguento Iſidis æquali doſi, & aliqua ſemper portione præcipitati, ut Lui Venereæ dicati. Quo modo multa ulcera Venerea ſanavi, & quotidie ſano ; quanquam ulcera quandoque adeo maligna occurrunt, quæ remediis dictis non cedunt, in quibus deveniendum ad ignem, quo inurenda non ſolum ſemel, ſed iterum, & tertio, ac quarto ; atque ne partes ſanæ lædantur, locus primo ulceris inveniendus ; in quam rem utuntur quidam inſtrumento ſpeculo ani vocato, quo lacerant partes, cum dolore, & inflammatione ; neque tamen locus ulceris patet ; ut propterea uſum ſpeculi non probem, cum facilius quod optamus conſequi poſſimus. Quo itaque ipſum duntaxat ulcus inuratur ſine læſione aliarum partium, hac methodo utor ; immitto turundam longam, craſſam, aliquo unguento ex prædictis imbutam, quatuor aut ſex horarum ſpatio, qua educta, obſervo, quæ pars ejuſdem unguento careat, cujus loco aliqua materia purulenta ſuperſtes ipſi turundæ inhærens patefaciat locum & magnitudinem ulceris ; tum mihi paro cannulam ejuſdem longitudinis, quæ poſſit pervenire ad ulcus, cujus extremum ſit obturatum, & perforatum tantum illa parte, quæ ulceri reſpondet ; deinde munio cannulam linteolo imbuto ovi albumine cum aqua roſarum, ipſamque in anum intrudo, & ferramento candente per eandem immiſſo, repetitis vicibus inuro ulcus ; hac tamen cautione,

ne

ne frequentius id fiat, & citius, remoto ferramento candente, potius quam eodem diutius intra cannulam contento, ne ſcilicet inteſtinum rectum altius inuratur & perforetur. Facta inuſtione, duos aut tres dies utendum turunda imbuta butyro; poſtmodum deveniendum ad injectiones ſuperius dictas ex aquis thermalibus, vel decoctionibus exſiccantibus, impoſita ſemper turunda imbuta dictis unguentis: qua methodo multa ulcera Venerea inteſtini recti ſanavi, quam propterea latere nolui.

Obſervatio Singularis.

Gravia ſymptomata ex vi in anum immiſſa cauda porcina, ejuſdem ſetis ad medium uſque ſectis, brevi omnino ſedata, cum ſalute ægræ.

MEMINI Meretricem quandam in vitæ periculum deductam, cui a quibuſdam ſtudioſis cauda porcina, quæ acri hyemis frigore obriguerat, intra anum immiſſa fuit hac ratione; ſectis ſcilicet primo ſetis ejuſdem, ad medium uſque, valde aſperis, poſtea inuncta eadem oleo, atque in anum ipſius mulieris vi intruſa; cum vero aliqua portio ipſius caudæ, longa tres digitos, extra emineret, atque eandem Medici tentarent educere, pili inverſi defigebantur in inteſtinum rectum, ut dolorem ægra ferre non poſſet; cum vero medicamenta poſtmodum per os exhibuiſſent, ſpeculumque immiſiſſent, ut anum dilatarent, & educerent caudam, fruſtra fuerunt, adeo ut ſex dies alvus illi ſuppreſſa fuerit, accedente vomitu,

cum

cum febre, & dolore omnium inteſtinorum: accitus vero, cum omnia prædicta intellexiſſem, arundinem longam duas, aut tres ſpithamas perforavi, in extremo lævigatam; deinde filo craſſo extremum ipſius caudæ, extra anum prominens arctæ alligavi, atque immiſſo filo in cavitatem ejuſdem arundinis in podicem immiſi, per quam filo attracto caudam eduxi, illæſo omnino inteſtino recto, ex quo ſtatim maxima copia fæcum effluxit, cum patientis levamine; poſtmodum injecto duos aut tres dies lacte caprino, bis, terve per diem, atque ſedato dolore, graviſſimo certe, infudi vinum nigrum auſterum, ad corroborationem partis: quibus ex toto convaluit ægra.

DE

ULCERIBUS

ET

FISTULIS

URETHRÆ.

ORIUNTUR ulcera ex gonorrhœa Gallica, plurimum in extremo collo veficæ, atque urethra: aliquando etiam ab humoribus calidis, acribus, & corrodentibus, licet raro. Ulcerum autem colli veficæ in perineo fitus; eorum vero, quæ paulo infra ipfum, in fcroto: quandoque vero inter glandem & penem delitefcunt, in foveola fcilicet illa, ubi glandis ortus. Hæc autem non ita facile fanantur, nifi ex toto gonorrhœa fublata: quæ enim ab aliis humoribus oriuntur, emulfione feminum melonum, decem aut duodecim dies, fponte funt fanabilia. Si itaque ex gonorrhœa ortum ducant, curanda hæc medicamentis accommodatis, ab omnibus propofitis, luem fpectantibus, decocto fcilicet Guajaci, cum fudore, & hujuf-

modi. Sanata Gonorrhœa, ulceri incumbendum primo: nisi enim sanetur, caro ex ipso luxuriat, unde affectio, quæ sarcoma Græcis, vulgo carnositas, quam lithotomi corrosivis medicamentis atterunt. Hæc itaque ne succrescat, ulcera curo candelis quibusdam, compositis ex pulveribus plumbi usti, cerusæ, tuthiæ præparatæ, mistis cum cera, in urethram immittendis, & detinendis diu noctuque, quæ, meiendi pruritu solicitante, educuntur: quibus solis hæc ulcera sano. Observandum tamen, non esse imponendas, fluente gonorrhœa, ne ab iisdem suppressa, exulceret collum vesicæ, & alias partes proximas; atque si malignitatis aliqua suspicio subsit, eadem candela imbuenda unguento ex cerusa camphorato, misto cum præcipitato pulverizato, absque ullo metu, ne hoc exulceret partes sanas; tum quia est correctum unguento ex cerusa; tum propria experientia duce, hoc scilicet non excoriare partes sanas, sed tantummodo extinguere malam qualitatem ulcerum, qua sublata, candelis supra dictis postmodum sanantur facillime, in quam rem utor etiam aqua Aponitana, assumpta per os, ad decem libras, cum spiritu terebinthinæ, aut vitrioli, decem aut duodecim dies, quatuor horis ante prandium, qua, urinæ meatum perlabente, ejusdem vi exsiccante ulcera urethræ facillime consolidantur, qua methodo quamplurima hujusmodi sanavi.

Et quia solent perforare urethram cum integumentis, aliquando in perineo, quandoque in scroto, ab illis, progressu temporis, fistulæ suboriuntur: quæ

quæ ſi in perineo, abſente gonorrhœa, pars callofa circa urethram, & partes adjacentes, inurenda ferramento candente, quo caro illi accreſcat, & ad cicatricem deducatur fiſtula; hac tamen lege, ne illa inuratur, atque fiſtula amplior fiat, nec urethra, pars ſpermatica amplius inſtauretur, & reſarciatur; ut propterea ſat futurum ſit, eidem parti circum circa carnem inducere, quæ vice ſit urethræ, ut cicatrice obduci poſſit medicamentis ſarcoticis, & epuloticis jam dictis.

Obſervandum tamen, quod ſi pars interna urethræ non ſolideſcit, oriri carunculam ſuperius jam dictam; ac proinde in curatione harum fiſtularum, patienti candelam ceream in eadem ſemper geſtandam, ne incaſſum omnia adhibeantur.

Si vero pars urethræ ſcroto oppoſita fiſtula laboraverit, urina ex ipſa effluens ſcrotum corrodit pluribus foraminibus, quæ curatio ardua admodum & difficilis, licet facili ſucceſſu eandem ſæpius hac methodo tentaverim. Expiato prius corpore, & exhibito decocto Guajaci, cum ſudore, fluxioni ſiſtendæ, ſtatim accedo ad partem ipſam læſam, quæ ſi multiplex fuerit, omnes fiſtulas ſeco, & per candelam propoſitam omnem operam in ſananda urethra adhibeo; cum alia ratione fiſtulæ ſcroti non omnino ſint ſanabiles, niſi cura palliativa, qua denuo recrudeſcunt: quod ſi non poſſit ſanari urethra candela, ſcrotum ſecandum, uſque ad illius fiſtulam, ipſaque inurenda, modo jam dicto, & carne ſectæ partes opplendæ; ac tandem cicatrix inducenda medicamentis propoſitis. Contingit vero aliquando,

quod in quibuſdam obſervavi, ut ſcilicet pertuſa urethra ex gonorrhœa, amplo foramine, urina profluat, & ſcrotum repleat, ad magnitudinem quandoque capitis pueri, dilatatis nempe partibus ejuſdem, unde dolor, & inflammatio inſignis, ex qua tandem gangræna, & ſphacelus; quorum cauſa, ferramentis candentibus, & incidentibus pars ipſa alienata, & emortua amputanda: quod aliquando obſervavi, ſcroto ſphacelo corrupto, & extirpato, nudatos teſtes, foramine amplo in urethram patefacto; quod ſanavi modo ſuperius propoſito, per candelam ſcil. & uſu ſarcoticorum ac tandem epuloticis: neque alia ratione vidi hujuſmodi patientes ſanatos, quæ licet ab aliis Medicis forte obſervata, propria tamen experientia confirmata, addere præter rem non exiſtimavi.

DE
SPINA
VENTOSA.

ATERIA hujus morbi eſt Pituita, locus affectus ſemper articuli, nunquam vero internodia primaria; quæ tamen ſi aliquando corrumpantur, id fit ratione ſympathiæ.

Modus generationis hic eſt; ſi pituita nutritioni articulorum dicata, putreſcat, aut quodammodo fiat acrior, primo oſſa corrumpit, & quidem nullo dolore, quibus poſtea corruptis, perioſtium labefactatur; cujus ſignum, dolor pungitivus, acutus, & lancinans, ita ut patiens referat ſe veluti Spina pungi, unde ſpinæ nomen morbo inductum: dum vero hujuſmodi dolore æger divexatur, atque perioſtium eroditur, nullus adhuc apparet tumor; corruptis vero, & quidem primario oſſe, ſecundario vero perioſtio, materia pituitoſa libere permeans per loca carnoſa, attollit articulum affectum in tumorem, primo mollem, & laxum, ac doloris expertem, cuti concolorem qui patefactus

patefactus durior evadit, confluente eo humorum copia, quorum tenuior pars exhalat, superstita crassiori; ex quo insuper emanat materia serosas atque specillo, os corruptum, prout dixi, se prodit. Ad vigesimum vero quintum annum circitur ut plurimum observavitum viros, tum fœmine, huic morbo obnoxios, non vero provectiori ætate, nisi antea eodem tentati necdum convaluerint.

Signa pathognomonica sunt, dolores a principio instar puncturæ spinæ, articuli affecti, adolescentia, tumor mollis, laxus, qui hians, serositatem effundit, cui si pus immistum fuerit, hujus ex corrosis partibus carnosis aliqua portio gignitur.

Quoad Prognosticum; hic morbus ægre sanabilis, tum propter assiduum materiæ confluxum; tum ratione corruptionis ossis, quæ quo gravior, difficilior evadit sanatio, incipiens facilius cedit antiquo; nunquam tamen sanandus, nisi remota fluxione, & sublato toto osse corrupto, vel igne, vel ferro.

Curationem quod attinet, statim ac patiens conqueritur de dolore pungitivo spinoso veluti, in articulis vel manuum, vel pedum, cubitorum, aut genuum, quanquam hoc rarius, sive malleolorum, statim, nullo licet apparente tumore, sectio ejusdem est facienda, a qua non tam cito demittendum specillum, quo os corruptum inæquale percipitur, indicio ejusdem ante ipsum periostium corrupti, tunc vero prima elicitur indicatio, nempe ejus cariem abradendi, sine cujus præsidii ope tum in ulceribus, tum in vulneribus nunquam ad firmam cicatricem deducuntur; osse vero sub-

lato

lato, curanda carnis generatio, cicatrice tandem inducta, methodo recepta.

Quod si propter loci profunditatem ferramenta abrasoria insinuari non possunt, utendum igne actuali.

Dilatato igitur foramine, sectione, spongia præparata, radice gentianæ, medulla sambuci, aut sorgi, in idem demittenda cannula ferrea utrinque perforata; mox candenti ferramento os corruptum, inurendum, quousque perito artifici ex usu videatur futurum, ut statim abscedat, tum vero curationis quod superest, modo superius proposito prosequendum.

Quia vero interdum accidit, ut totum internodium, maxime in pueris, digiti manus, vel pedis sit corruptum; hoc casu neque ignis neque ferramenta juvant; quorum loco utendum trepano tenuiori, quo perforanda media pars ejusdem, a qua, forficulis affabre in hunc usum paratis, partes laterales secandæ, atque totum internodium paulatim educendum volsella, cujus vacuus locus progressu temporis carne oppletur, quæ quidem in pueris duriori quodammodo facta, & veluti callosa; ossis vice fungitur; quanquam ubi totum internodium est ablatum, digitus, musculis ad caput suum adductis, & cedente carnis mollitie, decurtatur.

Quod si Medicus accedat, facta jam soluta unitate ab ipsa materia pituitosa ex putredine acriori facta, tota curatio dirigitur ad ablationem ossis corrupti, machinamentis, & industria superius propositis;

positis; quibus aliquando duo, tria aut plura quinetiam officula evelluntur.

In offis vero abrasione, uſtione, aut evulſione, cavendum ne tendines offendantur, metu convulſionis.

Hæc eſt curatio topica hujus morbi; cui totius corporis cura præmittenda, medicamentis pituitam expurgantibus: quinimo ad exſiccandum, exhibito decocto ex China, ſarſa, ligno Guajaco, & hujuſmodi.

Atque hæc ſatis de curatione ſpinæ Ventoſæ; de qua agere decrevi, utpote a nullo Auctore accurate, data opera ſatis explicata.

OBSER-

OBSERVATIONES

POSTHUMÆ

Ex Auctoris M. SS. excerptæ,

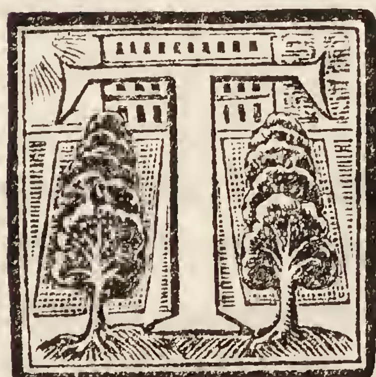
Ultimæ editioni additæ.

De Pudendis Muliebribus.

OBSERVATIO I.

Puella laborans conjunctione labiorum Pudendi.

ANDEM ſupereſt caſus, a me obſervatus, Vaginæ Pudendoque Muliebri accedere, vobis enarrandus. Nobiliſſimam itaque obſervavi Puellam, ætate duorum annorum, laborantem conjunctione labiorum Pudendi & Vaginæ, illæſo tamen meatu urinario; quam, ut labia a , & a vagina ſepararentur, manifeſteque appareret natura, ſecare coactus fui, & per mediam ſectionem intromittere turundam, ovi albumine,

cum aqua rosacea simul quassatis, imbutam, primis quinque diebus; octo vero sequentibus, unguento ex cerusa camphorato adhibito eam sanam præstitam; sicut infantibus, ano, membroque virili imperforatis accidere observavi.

OBSERVATIO II.

Mulieris Vagina unita post partum.

ITA & post partum, in quadam Muliere Vaginam, & labia pudendi tam arcte unita vidi, ut mariti pudendum prorsus excluderet. Convocato Medicorum consilio, deliberatum fuit, a vasis disruptis in partu, carnis concrescentiam, Vaginæ non solum, verum etiam connexionem cum labiis pudendi subortam, necessariamque fore sectionem, sicut in puella superius enarrata, quæ iisdem medicamentis, octo dierum spatio adhibitis, patefacto foramine, fuit liberata.

OBSERVATIO III.

Crusta ex Arenulis in Vagina post partum, concreta. Casus rarus, nec ab aliis descriptus.

UXORI cujusdam Mercatoris Vicentini, a Vaginæ partiumque primarum exulceratione ob insignem arenularum copiam, insignis crusta suborta fuit, cum sævissimis doloribus, vigiliis, febribus, adeo ut nec stare, nec sedere permissum illi esset; sed semper in cunis, a famulis agitata, sicut pueris consuetum, decumberet. Variis a Medicis adhibitis incassum remediis, tandem

dem me acceſſit; quam injectionibus ex oleis amygdal. dulcium, violarum, pinguedine vituli, jure pingui inteſtinorum, lacte, aliiſque ſimilibus, necnon injectione aquæ dulcis fluvialis, cui incocta fuerant folia vitis, malvarum, violarum, plantaginis, ſonci, & lactucæ, dum curare tentarem; mihi tamen, etiamſi remittebantur dolores, omnia fruſtra fuerant. Tandem bis, terve per diem pinguedine humana injecta, arenulam a tunica vaginæ ſeparari, rubicundamque carnem apparere vidi; atque tum lacte aſinino per ſiphonem infuſo, donec dolor ſanatus fuit, uſus ſum, quo ſublato, unguento ex ſuccis, & ex ceruſa illam ad priſtinam perduxi valetudinem.

OBSERVATIO IV.

Nymphæ claudentes meatus Urinarii, & Vaginæ foramina.

ALTERAM obſervavi juvenem, annum decimum quintum agentem, nymphas, ſpithamæ unius & mediæ, mole tumentes, patientem ex copia ſanguinis pituitoſi, occludentes orificia meatus urinarii & vaginæ, effluente per podicem urina, nullo vero dolore moleſto; impreſſo digiti foveam exhibebant, carnis colore, & conditione. Utramque æqualiter ſecui, partem inferiorem inuſſi, & medicamentis digerentibus, & cicatrizantibus ipſam curavi.

OBSERVATIO V.

Ulcus inteſtini recti vaginam penetrans, cum ſtercoris per eandem excretione.

QUANDAM vidi Meretricem, ulcus in inteſtino Recto ex Venere præpoſtera patientem, vaginam penetrans, cum excretione ſtercoris per vulvam, ab omnibus incurabile, quod tamen a me hunc in modum ſanatum eſt. Prius immiſſo per foramen inteſtini recti filo, ac per vaginam educto, & inſtrumento ferreo curvo appenſo, quod vulgo Falcetta dicitur, ſecui, & ex duobus foraminibus unicum effeci, & medicamentis digerentibus partem curavi, ac unguento ex betonica, matriſylva, ceruſa, tutia permiſtis, cum aliqua portione præcipitati, propter luem Gallicam, carnem produxi, & unguento Placentini, confecto ex ſuccis, & calce, cum pulvere minii, præcipitati, & cera q. ſ. ſ. a. illam ſanavi.

Valet autem hoc unguentum, ſicut pluries expertus ſum, ad ulcera Gallica, Sarcotici loco, & Epulotici.

Hinc ſequitur, non eſſe ſtatuendum, juxta mentem Auctorum, ulcera Vaginæ eſſe incurabilia; diſtinguendum enim, an perforatio vaginæ, & inteſtini recti ſit facta ſupra muſculos, tum naturæ, tum ani, an vero infra; ſi ſupra, inſanabilia ſunt, ſi infra, ſanantur.

OBSER-

OBSERVATIO VI.

Distinctio ulcerum a Gallica lue, vel ab humoribus eavacuantibus subortorum, & Curatio per Universalia, ac Topica.

HInc distinguendum, ulcera in labiis vulvæ exorta non semper a lue Gallica provenire; quia aliquando a pituita salsa, a bilioso humore acri eo decumbente, & partes exulcerante, generantur; sananturque causa sublata, medicamentis scil. pituitam salsam, & bilem expurgantibus, & eorundem acrimoniam demulcentibus. At si cruda, profunda, indigesta apparebunt, & sordida, digerentibus, abstergentibus, mundificantibus est utendum, donec unguentis e tuthia, cerusa, & lithargyro ad cicatricem perducantur.

Quando vero ulcera fuerint venerea, debent curari prius purgationibus; auferendo malam qualitatem cum massa sanguinea permistam, decocto, & sudore, antequam ad partem affectam localibus medicamentis accedamus. At quia multi committuntur errores in exhibendo decocto, a quibusdam medicis, dum herbarum multarum misturam addunt, quibus obtundunt vim proprii medicamenti, hac ratione, quod aliis morbis, præter luem veneream, Patientes sint affecti; qui tamen ignorant luem Veneream, massam sanguineam alterando, viscera debilitare, aliasque inducere affectiones, illaque

que ſublata, & reliqua tolli. Ideo his exhibeatur ſemper decoctum confectum ex medulla ligni Guajaci, cortice, & portiuncula Sarſæ, quia Sarſa cum ſit tenuium partium, eſt inſtar vehiculi Guajaci, per quadraginta dies, alioquin gummata, articulares dolores, ozæna, ophthalmiæ ſuboriuntur. Victus his diebus, ſint ſemper paſſulæ, amygdala, nuclei pinei, panis biſcoctus. Singulis vero decem diebus, nec ſumant ægri medicamentum, nec laute comedant, bibantque vinum, ſicut quidam Empirici, Tironeſque arti in quibuſdam regionibus faciunt, & præcipue Venetiis, quia cum lues Venerea maximam obtineat antipathiam cum vino, ex ejus vel levi uſu nulli ſanantur, in pejus quinimo labuntur. Unde illo die portiunculam carnis aſſatæ, vel aves, aut ovum ſorbile comedat Patiens, bibatque ſemper aquam ſecundam Decocti, odoribus ad libitum alteratam. Et ſi patiens hujuſmodi victum toto ſpatio ſudoris tolerare non poſſit, ovum ſorbile quolibet mane ei concedatur.

Partis vero affectæ mala qualitas & malignitas ſi quæ aderit, tollatur unguento ex præcipitato, ſupra applicito. Improbo vero aquam ardentem, oleum ſulphuris, & tartari, quia ſua acri facultate ulcera augent, ſæviſſimoſque inducunt cruciatus, & aliquando Cancros. At præcipitatum tollit malignitatem licet læviſſimum inferat dolorem, partem corroborat, adeo ut facilius digeratur, quia parte digeſta, producitur denuo caro, unguento ex ceruſa, miſto cum

præ-

præcipitato, aut e tuthia cum portiuncula Isidis. Cicatrix vero inducatur unguento e minio, cum tuthia permisto. Si hunc talem in ulcerum medela observaveris lector ordinem, omnes curabis.

Finis mearum observationum Chirurgicarum cum perfecta medela.

FINIS.

ERRATA.

Page 30. Obferv. 20. lin. 4. *expurgari*, lege *expugnari* P. 42. Obf. 29. l. 3. *faucibus*, lege *faucibus*. P. 46. Obf. 32. l. 1. lege *Lingua, ex vulnere fclopeti curato.* P. 48. Obf 34. l. 4. *ex* lege *et.* P. 56. Obf. 39. l. 1. *eum*, lege *cum*. P. 75. Obf. 55. l. 1. *locus*, lege *loco*. P. 82. Obf. 61. l. 5. *caufæ*, lege. *caufa*.

OBSERVATIONUM

Medico-Chirurgicarum

SYLLABUS.

Tumor

tra

illius